

İletişim Fakültesi

ULUSLARARASI MARMARA LİSANSÜSTÜ İLETİŞİM ÖĞRENCİLERİ KONGRESİ-5

INTERNATIONAL MARMARA GRADUATE
COMMUNICATION STUDENTS CONGRESS-5

**YAPAY ZEKÂ VE GELECEĞİMİZ:
AİLE, ÇOCUK VE TOPLUM**

*Artificial Intelligence and Our Future:
Family, Children, and Society*

4-5 MAYIS 2026

4-5 MAY, 2026

KONGRE ÖZET KİTAPÇIĞI

iletisim-kongre.marmara.edu.tr

KURULLAR

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Emin Babacan / Marmara Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Başkanları

Doç. Dr. Serkan Bayrakcı / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Alaattin Aslan / Marmara Üniversitesi

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Hediyeullah Aydeniz/ Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Haldun Narmanlıoğlu / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Kerem İnceç / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Özcan / Gümüşhane Üniversitesi

Doç. Dr. İhsan Eken / İstanbul Medipol Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Aslan / Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Nil Süheyla Mustafa/ Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek/ Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Hasan Hamut/ Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Tosun Durmuş/ Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Doğan Akkaya/ Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ramazan Yılmaz/ Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Akif Albayrak/ Marmara Üniversitesi

Arş. Gör. Mehmet Mazlum/ Marmara Üniversitesi

Hakem ve Bilim Kurulu

Prof. Dr. Alparslan Nas / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Gül Soncu / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Haldun Narmanlıoğlu / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Hediyeullah Aydeniz / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin Emre Bağçe / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Levent Eldeniz / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Emin Babacan / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Fatih Aysan / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Şevki Işıklı / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Özcan / Gümüşhane Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Kerem İnceç / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşe Dilara Bostan / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Ayşe Müge Yazgan / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Deniz Güven / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Gül Dilek Türk / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Merve Çerçi / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Nil Süheyla Mustafa / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Serkan Bayrakcı / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Sümeyra Tüzün / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Şeyda Barlas Bozkuş / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Yeliz Kuşay / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Yusuf Ziya Gökçek / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Alaattin Aslan / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Hasan Hamut / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Burak Polat / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Tosun Durmuş / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Turhan Tatal / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Emel Yılmaz / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Erdem Varol / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ramazan Yılmaz / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Serhan Tezgeç / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mesut Bostan / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Akif Albayrak / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Ali Mınarlı / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Oylum Tanrıöver / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Safa Görkem Aktaş / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Seher Midilli / Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Talioğlu / Marmara Üniversitesi

Uluslararası Hakem ve Bilim Kurulu

Dr. Ali Sonay / Bern University / İsviçre

Dr. Taner Doğan / Queen Margaret University / İskoçya

Dr. Aliaa Dakroury / Saint Paul University / Kanada

Dr. Haitham Numan / University of Exeter / İngiltere

Prof. Dr. Yahya R. Kamalipour / Global Communication Association / Amerika

Dr. Pier Paolo BELLINI, University of Molise / İtalya

Dr. Ivo Stefano GERMANO / University of Molise/ İtalya

Sr. Prof. Dr. Agnes Lando / Daystar University / Kenya

Dr. Abbas Ghanbari Baghestan / University of Tehran / İran

Dr. Sidra Tariq Jamil / University of Management and Technology / Pakistan

Dr. Loubna El Abbadi / Al Akhawayn University / Fas

Dijital İçerik ve Medya Sorumluları

Irmak ÇOBAN

Asya YİĞİT

Yaşar ŞEKER

Önsöz

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde gerçekleşen Uluslararası Marmara Lisansüstü İletişim Öğrencileri Kongresi-5 (MİLEF) bu sene dijital çağın en dinamik ve dönüştürücü başlıklarından biri olan yapay zekâyı konu edindik. Kongremizin ana temasını, içinden geçmekte olduğumuz teknolojik devrimi ve onun en derin toplumsal yansımalarını simgeleyen "Yapay Zekâ ve Geleceğimiz: Aile, Çocuk ve Toplum" olarak belirledik.

Elinizdeki bu özet kitapçığı, 4-5 Mayıs 2026 tarihlerinde gerçekleştirilen kongremize gönderilen birbirinden değerli ve ufuk açıcı akademik çalışmaların özetlerini sunmaktadır.

Yapay zekâ teknolojileri artık yalnızca teknik birer araç ya da endüstriyel birer otomasyon unsuru olmanın çok ötesine geçmiştir. Gündelik yaşam pratiklerimizin tam merkezine yerleşen algoritmik sistemler; medyadaki anlam üretim süreçlerini, haber pratiklerini ve kültürel kodları yeniden inşa etmektedir. Ancak bu dönüşümün en radikal yansımaları, şüphesiz ki toplumun en temel yapı taşı olan aile ve geleceğimiz olan çocuklar üzerinde hissedilmektedir.

Bu kitapçıkta yer alan özet çalışmalar;

- Pediyatrik kliniklerdeki yapay zekâ destekli sosyal robotlardan dijital ebeveynlik tutumlarına,
- Sanal influencer'ların tüketim kültüründeki rolünden algoritmik panoptikon ve gözetim toplumuna,
- Üretken yapay zekânın çocuk güvenliği üzerindeki risklerinden dijital teoloji ve vicdan kavramlarına kadar çok geniş ve disiplinlerarası bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Farklı üniversitelerden ve disiplinlerden kongremize katılan genç araştırmacılar; eleştirel kuramlar, nitel ve nicel analizler eşliğinde yapay zekânın hayatımıza getirdiği fırsatları görünür kılarken, beraberinde taşıdığı etik, ilişkisel ve toplumsal riskleri de rasyonel bir düzlemde tartışmaya açmışlardır.

Bu nitelikli akademik buluşmanın hayata geçirilmesinde bizlere öncülük eden İletişim Fakültesi Dekanı ve Kongre Başkanımız Prof. Dr. Mehmet Emin Babacan'a; İletişim Fakültesi Dekanlığına, kongrenin planlanması ve yürütülmesinde büyük bir özveriyle çalışan Düzenleme Kurulu üyelerimize şükranlarımızı sunarız. Ayrıca, sunulan çalışmalarını titizlikle değerlendirerek dönüş yapan, kongrenin akademik niteliğini en üst seviyeye taşıyan, ulusal ve uluslararası Hakem ve Bilim Kurulu üyelerimize, dijital içerik ve medya sorumlularımıza ve tabii ki çalışmalarını bizimle paylaşarak geleceğe dair ortak bir hafıza inşasına katkı sunan tüm lisansüstü öğrencilerimize yürekten teşekkür ederiz.

Yapay zekâ çağında "insan kalabilmenin", gerçek samimi bağlar kurabilmenin ve dijital geleceği etik sınırlar içinde inşa edebilmenin yollarını arayan bu değerli çalışmaların; tüm araştırmacılara, iletişim profesyonellerine ve akademi dünyasına ilham vermesini ve sektöre özgün bir katkı sunmasını temenni ediyoruz.

Kongre Düzenleme Kurulu Başkanları

Doç. Dr. Serkan Bayrakçı & Dr. Öğr. Üyesi Alaattin Aslan

İletişim Fakültesi

KONGRE PROGRAMI

4 MAYIS 2026

09.00 | Kayıt

09.45 | Açılış Konuşmaları

Dr. Öğr. Üyesi Alaattin Aslan
Kongre Koordinatörü

Prof. Dr. Mehmet Emin Babacan
Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı ve Kongre Başkanı

10.00 | Forum

**Dijital Ekosistemde İnsan Kalmak:
Aile, Bağlılık ve Sosyal Politikaların Dönüşümü**

Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Alaattin Aslan

Prof. Dr. Edibe Sözen Çetintaş
Maltepe Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Murat Şentürk
İstanbul Üniversitesi Sosyoloji / Yeşilay Bilim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Fatih Aysan
Marmara Üniversitesi Sosyoloji / Marmara Üniversitesi
Nüfus ve Sosyal Politikalar Araştırma Merkezi Müdürü

11.15-11.30 | Çay/Kahve Arası

11.30 | 1. Oturum

**Yapay Zekâ Çağında Toplumsal Cinsiyet,
Beden ve Temsil**

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ramazan Yılmaz

Damla Su Hasançebi, Marmara Üniversitesi
Yapay Zekâ Destekli Haber Üretiminde Kadın Temsili: Dijital
Gazetecilik Üzerine Bir Söylem Analizi

Leyla İlhan, İstanbul Bilgi Üniversitesi
Yapay Zekâ ve Algoritmik Şiddet: Grok Kullanıcı Komutları
Üzerinden Kadın Bedeninin Rıza Dışı Dijital Temsillerin Analizi

Aysun Yazıcı, Namık Kemal Üniversitesi
Sanal-Gerçeklik, Tüketim Kültürü ve Toplumsal Cinsiyet
Bağlamında Sanal Influencerlar: İsmxalar Örneği

Seçil Kılıç, Marmara Üniversitesi
Bireysel Yalnızlığı ChatGPT ile Aşmak: Türkiye'deki Kadınlarda
ChatGPT Kullanımı

12.30-13.30 | Yemek Arası

13.30 | 2. Oturum

**Dijital Ortamda Çocukluk,
Hukuki Güvenlik ve Risk Yönetimi**

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Doğan Akkaya

Çağlanur Eraslan, Selçuk Üniversitesi
Dijital Özne, Yapay Zekâ ve Ailenin Geleceği:
Post-Hüman Bir Toplumda Çocukluk

Beyza Nur Demir, Ankara Üniversitesi
Üretken Yapay Zekâ Karşısında Çocukların Güvenliği

Seval Torun, Giresun Üniversitesi
Yapay Zekâ Çağında Çocukların Korunması: Ulusal ve
Uluslararası Yapay Zekâ Mevzuatları

Elif Çiğdem, Amasya Üniversitesi
Dijital Ebeveynlik ve Çocukların Dijital Güvenliği
Teorik ve Uygulamalı Yaklaşımlar

14.30-14.45 | Çay/Kahve Arası

14.45 | Forum

**Yapay Zekâ, Dijitalleşme ve
Geleceğin Aile Bireyi Olma (MARPAM İşbirliğiyle)**

Prof. Dr. Azize Nilgün Canel
Marmara Üniversitesi Psikolojik Danışma ve
Rehberlik Uygulama-Araştırma Merkezi (MARPAM)

15.45-16.00 | Çay/Kahve Arası

16.00 | 3. Oturum

**Algoritmik Dünyada Etik, Sorumluluk ve
İnsan Kalabilmek**

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Dilara Bostan

Hacer Özener Usta, İstanbul Üniversitesi
Maslow, Rogers, May ve Cüceloğlu Perspektifinden; Bir
Algoritmik Dünyada İnsan Kalabilmek

Pınar Yücel, İstanbul Medipol Üniversitesi
Elif Çaylan, İstanbul Medipol Üniversitesi
Dijital Vicdanın İnşası, Yapay Zekâ Ortamında Çocuklarda
Merhamet ve Etik Bilincinin Dönüşümü

Burcu Biter, Marmara Üniversitesi
Hannah Arendt'in Sorumluluk ve Yargı Kuramı
Çerçevesinde "Yapay Zekâ Bakam Diella"

Zeynep Azranur Yüksel, İstanbul Medipol Üniversitesi
Yapay Zekâ ve Dijital Din: Dijital Teolojiye Yönelik Kavramsal
İhtiyaç

İletişim Fakültesi

KONGRE PROGRAMI

5 MAYIS 2026

09.00 | Kayıt

10.00 | 4. Oturum

Yapay Zekâ Ekosisteminde Ailenin Dönüşümü ve Yeni Ebeveynlik Rollerini

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali Hasan Hamut

Esmâ Betül Acar, Marmara Üniversitesi

Biyolojik Olmayan Aktör: Ailenin Yeni Üyesi Yapay Zekâ

Semay Buket Şahin, Marmara Üniversitesi

Dijital Dadıdan Yapay Zekâya: Medya Teknolojilerinin Aile ve Çocuk Üzerindeki Dönüşen Etkileri

Mustafa Doğukan Başalan, Mustafa Kemal Üniversitesi

Yapay Zekâ Destekli Dijital Ekosistemlerde Ailenin Yeniden Yapılanması: Toplum 5.0 Perspektifinden Türk Aile Modelinin Dönüşümü

Beysa Nur Kılınc, Marmara Üniversitesi

Ebeveynlik Tutumlarının Yapay Zekâ Destekli Dönüşümü ve Toplumsal Yansımaları

11.00-11.15 | Çay/Kahve Arası

11.15 | 5. Oturum

Dijital Bağımlılık, Gençlik ve Yeni Davranış Pratikleri

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Oylum Tanrıöver

Bircan Karoğlu, Sakarya Üniversitesi

Yeni Medya Çağında İletişim: Dijital Bağımlılık Türlerinin İletişim Üzerindeki Etkisi

Alparslan Çakır, Marmara Üniversitesi

Yapay Zekâ Destekli Sosyal Medya Algoritmalarının Üniversite Gençlerinin Akademik Etkileşimlerine Etkisi

Feyza Karaboğa, Sakarya Üniversitesi

Moda Sektörü Özelinde Ergenlere Yönelik Kampanyalar

Zekiye Çağla Dilbe, İstanbul Medipol Üniversitesi

Şeffaflık Toplumundan Dijital İktidara: Yapay Zekâ Kullanıcılarının Gözetim Deneyimleri

12.15-13.15 | Yemek Arası

13.15 | 6. Oturum

Medya Üretiminde Yapay Zekâ: İçerik, Tasarım ve Söylem

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Serhan Tezgeç

Melike Çelik, İstanbul Medipol Üniversitesi

Yapay Zekâ Destekli Video İçeriklerinin Kullanıcı Motivasyonu ve Yorumları Bağlamında Analizi

Nurdan Akbaba, Marmara Üniversitesi

Geleneksel ve Yapay Zekâ Destekli Tasarımların İzleyici Etkileşimi Üzerindeki Rolü: gdh Spor Örneği

Beyza Toprak, Sakarya Üniversitesi

Yapay Zekâ Çağında Toplumsal Dönüşüm ve Anlam Üretimi: Idiocracy Filminin Göstergebilimsel Analizi

Oğuz Gülleb, Marmara Üniversitesi

Kurumsal Sınırlar ve Toplumsal Gerçeklik: Video Oyunlarında Yaş Derecelendirmeleri Üzerine Katılımcı Bir Çatışma Analizi

14.15-14.30 | Çay/Kahve Arası

14.30 | Forum

Yapay Zekâ ve Geleceğimiz: Aile, Çocuk ve Toplum

Moderatör: Doç. Dr. Serkan Bayrakçı

Kongre Koordinatörü

Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel

Anadolu Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Yusuf Alpaydın

Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, Cumhurbaşkanlığı Eğitim Politikaları Kurulu Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Tosun Durmuş

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Üyesi

İletişim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

Pediyatrik Kliniklerde Yapay Zekâ Destekli Sosyal Robotların Sağlık İletişimine Katkısı: Literatür Temelli Bir Değerlendirme	1
<i>Arzu YAVUZ, Elena YANIK</i>	
Yapay Zekâ Destekli Sosyal Medya Algoritmalarının Üniversite Gençlerinin Akademik Etkileşimlerine Etkisi ...	2
<i>Alparslan ÇAKIR</i>	
Sanal- Gerçeklik, Tüketim Kültürü ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sanal Influencerlar: İamxalar Örneği	3
<i>Aysun YAZICI</i>	
Yapay Zeka Çağında Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünme: “Beyin Çürümesi” Tartışmasının Akademik Bir Değerlendirmesi	4
<i>Berrak GÜLOĞLU</i>	
Üretken Yapay Zekâ Karşısında Çocukların Güvenliği	5
<i>Beyza Nur DEMİR</i>	
Ebeveynlik Tutumlarının Yapay Zekâ Destekli Dönüşümü ve Toplumsal Yansımaları	6
<i>Beyza Nur KILINÇ</i>	
Yapay Zekâ Temalı Reklamlarda İnsan–Teknoloji İlişkisinin Sunumu: Bir İçerik Analizi	7
<i>Beyza TOPRAK</i>	
Yapay Zekâ Çağında Toplumsal Dönüşüm ve Anlam Üretimi: <i>Idiocracy</i> Filminin Göstergibilimsel Analizi	8
<i>Beyza TOPRAK</i>	
Yeni Medya Çağında İletişim: Dijital Bağımlılık Türlerinin İletişim Üzerindeki Etkisi	9
<i>Bircan KARAOĞLU</i>	
Yapay Zeka Tabanlı Hiper Kişiselleştirilmiş Akışlar ve Birlikte İzlemenin İstisnaya Dönüşmesi	10
<i>Birkan KOÇ</i>	
Hannah Arendt’in Sorumluluk ve Yargı Kuramı Çerçevesinde “Yapay Zekâ Bakanı Diella”	11
<i>Burcu BİTER</i>	
Yapay Zekâ Çağında Kamusal Özne: Arendt ve Bauman Ekseninde Bir Değerlendirme	12
<i>Burcu BİTER</i>	
Modern Zamanlarda Algoritmik Panoptikon: Çalınan Dikkat ve Duygular Üzerine Bir Soruşturma	13
<i>Büşra GÖÇ</i>	

Dijital Panoptikonda Tahakküm Pratiği Olarak Dijital Annelik: "Cassandra" (2025) Mini Dizisi Örneği	14
<i>Büşra Gül OVALI</i>	
Dijital Özne, Yapay Zekâ ve Ailenin Geleceği: Post-Hüman Bir Toplumda Çocukluk	15
<i>Çağlanur ERASLAN</i>	
Yapay Zekâ Destekli Haber Üretiminde Kadın Temsili: Dijital Gazetecilik Üzerine Bir Söylem Analizi	16
<i>Damla Su HASANÇEBİ</i>	
Yapay Zeka Çağında Kamusal Alanın Dönüşümü	17
Ekran Kültüründe Zorbalık ve Bağımlılık: Yapay Zekâ Aracılı İletişimin Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri .	18
<i>Dilara BEK</i>	
Yapay Zekâ Destekli Dijital Ekosistemlerde Ailenin Yeniden Yapılanması: Toplum 5.0 Perspektifinden Türk Aile Modelinin Dönüşümü	19
<i>Mustafa Doğukan BAŞALAN</i>	
Ray-Ban Meta AI Reklamının Marcuse ve Habermas Perspektifinden Eleştirel Analizi	20
<i>Duygu ERTUĞRAL, Nizam Nur BULUT</i>	
Dijital Ebeveynlik ve Çocukların Dijital Güvenliği: Teorik ve Uygulamalı Yaklaşımlar	21
<i>Elif ÇİĞDEM</i>	
Biyolojik Olmayan Aktör: Ailenin Yeni Üyesi Yapay Zekâ	22
<i>Ezma Betül ACAR</i>	
Posthümanist Bir Protez Bellek İnşasında Yapay Zeka: Anatolian Lab Örneğinde Türkülerin Yeniden Üretimi.	23
<i>Esra ŞAHİN</i>	
Yapay Zekâ Temelli Dijital Uygulamaların Çocuk–Ebeveyn İletişimine Etkisi	24
<i>Fatma Gökçe SAYGILI</i>	
Yapay Zekâ Teknolojilerinde Cinsiyet Önyargısı Üzerine Bir İnceleme	25
<i>Fatmanur ARSLAN ESKİKÖY</i>	
Algoritmik Bağlanma: Yapay Zekanın Çocuk Psikolojisi Üzerindeki "Üçüncü Ebeveyn" Etkisi	26
<i>Gökçe GÜMRÜKÇÜ</i>	
YouTube Ekonomi Kanallarında Yapay Zeka Kullanımı	27
<i>Gülnur KILINÇ</i>	
Maslow, Rogers, May ve Cüceloğlu Perspektifinden; Bir Algoritmik Dünyada İnsan Kalabilmek	28
<i>Hacer USTA</i>	

Deneyimi ve Post-Human Ontolojinin Fenomenolojik İnşası	29
<i>Hatice ARMAĞAN</i>	
Yapay Zekâ ve Dijital Bağımlılık.....	31
<i>Hazal Aleyna İNAN</i>	
Yapay Zekâ Tabanlı Algoritmik Sistemler ve İfade Özgürlüğünün Görünürlük Dinamikleri	32
<i>İrem POLAT</i>	
Algoritmik Üretim ve Yaratıcı Emek: Yapay Zekâ Çağında Değer Kavramının Dönüşümü	33
<i>İzgi ÇANDIR, Sevilay KALAY</i>	
Yapay Zeka ve Algoritmik Şiddet: Grok Kullanıcı Komutları Üzerinden Kadın Bedeninin Rıza Dışı Dijital Temsilinin Analizi.....	34
<i>Leyla İLHAN</i>	
Yapay Zekâ Destekli Video İçeriklerinin Kullanıcı Motivasyonu ve Yorumları Bağlamında Analizi.....	35
<i>Melike ÇELİK</i>	
Yapay Zekâ Destekli Dijital Platformların Türk Aile Yapısı Üzerindeki Etkileri: Dijital Bağımlılıklar ve Çözüm Stratejileri	36
<i>Merve ÇATAL</i>	
Çocuklarda Dijital Bağımlılık ve Dijital Ebeveynlik Tutumlarının Rolü: Bir Literatür Derlemesi	37
<i>Merve ÇATALBAŞ</i>	
Yapay Zeka Destekli Mizahın Medyadaki Temsili: TRT ve BBC Haberleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme .	38
<i>Metehan ÇONG</i>	
Gazze Savaşı Sürecinde Yapay Zekâ Destekli Dezenformasyon: Ekim–Aralık 2023 Döneminde Sahte İçeriklerin Yayılımı ve Kamuoyu Algısı Üzerindeki Etkileri.....	39
<i>Nisrin SULİMAN</i>	
Geleneksel ve Yapay Zekâ Destekli Tasarımların İzleyici Etkileşimi Üzerindeki Rolü: <i>gdh Spor</i> Örneği	40
<i>Nurdan AKBABA</i>	
Kurumsal Sınırlar ve Toplumsal Gerçeklik: Video Oyunlarında Yaş Derecelendirmeleri Üzerine Katılımcı Bir Çatışma Analizi.....	41
<i>Oğuz GÜLLEB</i>	
Dijital Vicdanın İnşası, Yapay Zekâ Ortamında Çocuklarda Merhamet ve Etik Bilincinin Dönüşümü	42
<i>Pınar YÜCEL, Elif ÇAYLAN</i>	
Bireysel Yalnızlığı ChatGPT ile Aşmak: Türkiye’de kadınlarda ChatGPT Kullanımı	43
<i>Seçil KILIÇ</i>	

Dijitalleşen Aile: Yapay Zeka Teknolojilerinin Aile İçi İletişim ve Yakınlık Algısına Etkisi	44
<i>Seher BEKMEZCİ</i>	
Dijital Dadıdan Yapay Zekâya: Medya Teknolojilerinin Aile ve Çocuk Üzerindeki Dönüşen Etkileri	45
<i>Semay Buket ŞAHİN</i>	
Yapay Zekâ Çağında Çocukların Korunması: Ulusal Ve Uluslararası Yapay Zekâ Mevzuatları	46
<i>Seval TORUN</i>	
Yapay Zekânın Aile Dinamiklerine Etkisi	47
<i>Şerife Şeyda ŞEKER</i>	
Yapay Zekâ Çağında Dijital Karakterler: “Sarı Kız” Sanal Blogerinin Toplumsal Algıya Etkisi	48
<i>Tologon SABYRBEKOV</i>	
Algoritmik Habercilikte Toplumsal Cinsiyet Ön Yargıları ve Medya İstihdamındaki Dönüşüm	49
<i>Tuğba Ceren ALACA</i>	
Dijital Ebeveynlik Tutumlarının Çocukların Dijital Güvenliği Üzerindeki Etkisi: Yapay Zeka Kaynaklı Riskler Bağlamında Nitel Bir Araştırma	50
<i>Tuğçenur OPRUK</i>	
Sanal Influencerlar ve Pazarlama İletişimde Etik Boyut: Birey (Aile/Çocuk) Üzerindeki Davranışsal Etkiler	51
<i>Uğurcan YOKUŞBAŞI</i>	
Şeffaflık Toplumundan Dijital İktidara: Yapay Zekâ Kullanıcılarının Gözetim Deneyimleri.....	52
<i>Zekiye Çağla DİLBEN</i>	
Yapay Zekâ ve Dijital Din: Dijital Teolojiye Yönelik Kavramsal İhtiyaç	53
<i>Zeynep Azranur YÜKSEL</i>	
Yapay Zekânın Çocuk Üzerindeki Etkisi: Yapay Zekâ Kullanımında Çocuk Hakları ve Mahremiyetinin Gözetilmesi	54
<i>Zühal KARABIYIK</i>	

Pediyatrik Kliniklerde Yapay Zekâ Destekli Sosyal Robotların Sağlık İletişimine Katkısı: Literatür Temelli Bir Değerlendirme

Arzu YAVUZ¹
Elena YANIK²

Özet

Pediyatrik klinik ortamlarda çocuklar; invaziv işlemler, çevresel belirsizlik ve ebeveyninden geçici ayrılma gibi nedenlerle yoğun anksiyete yaşayabilmektedir. Klinik anksiyete yalnızca bireysel bir psikolojik tepki değil; çocuk-sağlık profesyoneli etkileşimini, bakım sürecine katılımı ve işlem uyumunu doğrudan etkileyen önemli bir sağlık iletişimi sorunudur. Anksiyete düzeyinin artması, çocukların sözel ve sözel olmayan iletişim davranışlarını sınırlamakta; güven ilişkisi kurmayı zorlaştırmakta ve bakım sürecinin niteliğini etkilemektedir. Bu bağlamda pediyatrik bakımda anksiyete yönetimi, aynı zamanda etkili ve çocuk merkezli iletişim stratejilerinin geliştirilmesini gerektirmektedir.

Son yıllarda yapay zekâ destekli sosyal robotlar, pediyatrik kliniklerde iletişimsel destek araçları olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu robotlar; işlem öncesi bilgilendirme, dikkat yönlendirme, duygusal destek sağlama ve rehberli gevşeme uygulamaları gibi iletişim temelli müdahaleler sunarak çocukla yapılandırılmış ve etkileşimli bir iletişim kurabilmektedir. İnsan-robot etkileşimi bağlamında değerlendirildiğinde sosyal robotlar, klinik ortamın öngörülebilirliğini artıran, kontrol algısını güçlendiren ve sağlık profesyonelleriyle kurulan iletişimi destekleyen dijital sağlık iletişimi araçları olarak konumlanmaktadır.

Bu çalışma, pediyatrik kliniklerde yapay zekâ destekli sosyal robot kullanımına ilişkin mevcut literatürü sağlık iletişimi perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ulusal ve uluslararası araştırmalar incelenerek sosyal robot müdahalelerinin çocuk anksiyetesi üzerindeki etkileri, iletişimsel mekanizmaları ve hemşirelik bakım süreçlerine katkıları analiz edilmiştir. Literatür bulguları, sosyal robotların dikkat kaydırma, süreci yapılandırma, güven temelli etkileşim oluşturma ve çocuk-hemşire iletişimini destekleme yoluyla anksiyete azaltımına katkı sunduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak yapay zekâ destekli sosyal robotlar, pediyatrik kliniklerde hemşirelik bakımının yerini alan değil; sağlık iletişimini güçlendiren, çocuk ve aile deneyimini destekleyen tamamlayıcı dijital sağlık teknolojileri olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, pediyatrik sağlık iletişimi alanında yapay zekâ temelli uygulamaların iletişimsel aracılık rolünü görünür kılmakta ve dijital teknolojilerin etik, mesleki ve ilişkisel boyutlarını tartışmaya açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık İletişimi, Yapay Zekâ Destekli Sosyal Robotlar, Pediyatrik Bakım, Çocuk Anksiyetesi, İnsan-Robot Etkileşimi

¹Doktora Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü, arzu.yavuz@bozok.edu.tr , ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3809-8683>

²Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, yanikelena21@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0939-859X>

Yapay Zekâ Destekli Sosyal Medya Algoritmalarının Üniversite Gençlerinin Akademik Etkileşimlerine Etkisi

Alparslan ÇAKIR³

Özet

Bu çalışmanın amacı, YZ (yapay zekâ) tarafından desteklenen sosyal medya algoritmalarının Türkiye’de öğrenim gören yükseköğretim öğrencilerinin akademik etkileşim pratiklerini eğitim kademeleri bağlamında nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır. Çalışmanın kapsamı, YouTube, TikTok ve Instagram gibi platformlardaki algoritmik içerik tüketiminin öğrencilerin grup projelerindeki iş birliği, akademik rekabet (Studytok etkisi) ve eleştirel düşünme süreçlerine etkilerinden oluşmaktadır. Nitel araştırma tasarımının benimsendiği çalışmada veriler, amaçlı e tekniklerinden maksimum çeşitlilik örneklemeyle seçilen 12 öğrenci üzerinden asenkron yazılı görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle manuel olarak çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin algoritmik sistemlerle kurduğu etkileşimin akademik olgunluğa göre çok katmanlı bir yapı arz ettiğini göstermektedir. Lisans düzeyinde algoritmalar hızlı bilgiye erişim ve pratiklik sağlarken; yüksek lisans seviyesinde bu durum echo chamber (yankı odası) etkisine, tartışmaların sığlaşmasına ve sağlıksız bir rekabet baskısına dönüşmektedir. Doktora düzeyinde ise artan metodolojik bilinç sayesinde algoritmaların manipülatif etkileri kırılmakta, bu platformlar stratejik ve küresel bir araştırma ağına dönüşmektedir. Sonuç olarak çalışma, bilginin yüzeyselleşmesi tehlikesi karşısında geleneksel danışman - öğrenci ilişkisinin, algoritmik filtreleri deşifre eden eleştirel bir rehberliğe evrilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, üniversitelerde algoritma okuryazarlığı ve etik YZ kullanımı derslerinin müfredata entegrasyonu önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Sosyal Medya, Algoritma, Studytok, Akademik Etkileşim

---

³ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, alparslancakir@marun.edu.tr, ORCID: 0009-0005-1018-5330

Sanal- Gerçeklik, Tüketim Kültürü ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sanal Influencerlar: iamxalar Örneği

Aysun YAZICI⁴

Özet

Teknolojinin son hızla ilerlemesi ve internetin keşfiyle gelişen ve değişen dünyada; dünyanın failleri olan biz insanların da yaşamları değişmiş ve dönüşmüştür. Gelişen teknoloji içerisinde sosyal medya platformlarıyla bireyler teknolojinin ürünlerinde aktif katılımcı olmaktadır ve bu katılım sürecinde kendilerine sanal bir kimlik oluşturarak sanal dünyanın kurgusal parçaları olmaktadır. İnsanların bu katılımlarına ek olarak, yapay zeka teknolojilerinin gelişimiyle birlikte sosyal medyanın kendi dünyasında “sanal influencer” olarak tanımlanan yeni aktörler de ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, Türk sanal influenceri olan “iamxalar” (Alara X) hesabını; sanal-gerçeklik algısı, toplumsal cinsiyet ve tüketim kültürü olmak üzere üç başlıkta incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın kapsamını, “iamxalar” profilinin Instagram üzerindeki son altı aylık paylaşımlarına kullanıcılar tarafından bırakılan dijital yorumlar oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “netnografi” (dijital etnografi) tekniği kullanılmıştır. “iamxalar” isimli sanal influencer Instagram hesabına kullanıcılar tarafından yapılan dijital yorumlar belirlenen üç ana tema altında betimsel analize tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde; kullanıcıların sanal karakteri gerçek bir kişi gibi ele alışları, dijital beden inşası üzerinden toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl yeniden üretildiği ve sanal influencerın bir "yapay zekâ ajanı" olarak tüketim tercihlerini nasıl yönlendirdiği ortaya konmaktadır.

İncelenen kullanıcı yorumlarında; “Yapay zeka mı?”, “Robot mu?”, “İnsan mı?” sorularının sıklıkla sorulduğu sanal ve gerçek arasındaki ayrımın gittikçe bulanıklaştığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet bağlamında, sanal bir varlık olmasına rağmen iamxalar’ın bedeni ve yaşam tarzı üzerinden geleneksel kadınlık rollerinin yeniden üretildiği saptanmıştır. Tüketim kültürü bağlamında, güzel ve estetik bulunma, markayla birlikte insan modelinden daha uyumlu bulunması açılarından tüketim kalıplarını dijital ortamda başarıyla yeniden ürettiği saptanmıştır. Sonuç olarak sanal influencerlar yapay zeka ürünü olarak en doğru algoritmalarla tüketim tercihleri üzerinde istenen mesajı empoze ederken; bir insan gibi algısını oluşturacak paylaşımlarda bulunarak sanal ve gerçek arasındaki duvarın gittikçe bulanıklaştığını da gözler önüne koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanal Influencer, Dijital Etnografi, Toplumsal Cinsiyet, Tüketim Kültürü, iamxalar

⁴Yüksek Lisans Öğrencisi, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, a.yazici2001@gmail.com, ORCID: 0009-0008-1047-2083

Yapay Zeka Çağında Yaratıcılık ve Eleştirel Düşünme: “Beyin Çürümesi” Tartışmasının Akademik Bir Değerlendirmesi

Berrak GÜLOĞLU⁵

Özet

Yapay zekanın günlük hayatımıza dahil olmasıyla birlikte, insan zihninin belki de en belirgin özelliklerinden olan yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerinin nasıl etkileneceği konusu giderek önem kazanmaktadır. Bu çalışmada temel odak, yapay zekanın bu yetenekleri köreltip bir gerilemeye mi yol açtığı, yoksa aksine bu yetileri yeni bir boyuta mı taşıdığı ya da farklı yetilere yer mi açtığı sorusuna yanıt aramaktır.

Güncel literatürde bu konuda belirgin bir kutuplaşma söz konusudur. Bir tarafta, yapay zekanın insanın problem çözme ve özgün üretim kaslarını tembelleştirdiğini savunan karamsar bir görüş hakimken, diğer tarafta ise bu teknolojiyi zihni rutin işlerden kurtarıp daha üst düzey bir yaratıcılığa alan açan bir araç olarak gören iyimser bir yaklaşım mevcuttur. Bu çalışmada, bu iki zıt argüman ve etraflarındaki literatür karşılaştırmalı bir analizle ele alınmış, yapay zekanın bizi eleştirel bir sığınağa mı ittiği yoksa elimizdeki veriyi daha derinlemesine analiz etmek için bir fırsat mı sunduğu akademik çalışmalar üzerinden tartışılmıştır.

Yöntem olarak, sistematik literatür taraması ve argümantasyon analizi benimsenmiştir. Bu kapsamda, Google Scholar veri tabanı üzerinden; "AI", "creativity", "critical thinking" ve dijital içerik tüketiminin zihinsel etkilerini tanımlayan "brain rot" anahtar kelimelerini içeren çalışmalar taranmıştır. Araştırma, teknolojinin en güncel yansımalarını yakalamak adına 2024-2026 yılları arasında yayımlanmış makalelerle sınırlandırılmıştır. Belirlenen bu kaynaklar üzerinden, yapay zekanın bilişsel süreçler üzerindeki etkileri yaratıcılık ve eleştirel düşünme parametreleri ekseninde incelenmiştir. Çalışma, insan zihninin yapay zeka ile etkileşimi sonucunda hangi yetilerin dönüşüme uğradığını veya hangilerinin yeniden tanımlandığını anlamaya yönelik akademik bir zemin sunmayı hedeflemektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Yapay Zeka, Yaratıcılık, Eleştirel Düşünme, Bilişsel Gerileme, İnsan-Makine Etkileşimi

⁵ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, berrakguloglu@gmail.com.

Üretken Yapay Zekâ Karşısında Çocukların Güvenliği

Beyza Nur DEMİR⁶

Özet

Üretken yapay zekâ teknolojilerinin yaygınlaşması, çocukların çevrim içi güvenliği konusundaki endişeleri büyük ölçüde artırmıştır. Üretken yapay zekânın kötüye kullanılması nedeniyle çocukların karşı karşıya kaldığı başlıca riskler; çocuğun cinsel istismarı materyalleri üretilmesi, cinsel grooming, cinsel sömürü ve akran zorbalığı olarak belirlenebilir. Söz konusu riskler, somut risklerdir; en yeni ve en gelişmiş üretken yapay zekâ modellerinin piyasaya sürüldüğü 2022 yılından önce bile yapay zekâyla üretilmiş çocuğun cinsel istismarı materyalleriyle ilgili pek çok olay bildirilmiştir. Buna karşılık üretken yapay zekâ modellerindeki gelişmeler, çocuklar açısından zararlı içerik üretmeyi daha kolay hâle getirmiştir. Yakın gelecekte yapay zekâyla üretilmiş cinsel istismar materyallerinin daha da yaygınlaşması olasıdır. Bu yüzden hükümetlerin ve diğer aktörlerin çocukların güvenliğini sağlamak için önlem almaları zorunludur. İlk olarak, teknoloji şirketleri hizmete sundukları modelleri tasarlarken, hizmete sunarken ve işletirken çocukların güvenliği için gerekli önlemleri benimsemelidir. İkincisi, hükümetler üretken yapay zekâ uygulamalarıyla ilgili mevzuatta öncelikle çocukların güvenliğini gözetmeli ve yapay zekâyla çocuğun cinsel istismarı materyallerinin üretilmesini suç olarak düzenlemelidir. Üçüncüsü, ebeveynler ve çocuklara bakım veren kişiler, bu modellerin riskleri ve çocukların üretken yapay zekâ araçları kullanılarak mağdur edildikleri durumlarda nasıl davranmaları gerektiği konusunda eğitilmelidir. Son olarak, kolluk kuvvetleri, sosyal hizmet uzmanları ve sağlık profesyonellerine konuyla ilgili eğitim verilmelidir.

Bu bildirinin amacı, başta yapay zekâyla üretilmiş çocuğun cinsel istismarı materyallerinin zararları ve bu materyallerin cinsel grooming ve sömürü amacıyla failer tarafından kullanılması olmak üzere üretken yapay zekâ teknolojisinin çocuklar için oluşturduğu riskleri vurgulamak ve bu risklerin önlenmesi için ilgili aktörlerin alması gereken temel önlemleri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Çocuğun Cinsel İstismarı, Çocuk Güvenliği

⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, bnurdemir@outlook.com, ORCID: 0009-0005-3151-093X

Ebeveynlik Tutumlarının Yapay Zekâ Destekli Dönüşümü ve Toplumsal Yansımaları

Beyza Nur KILINÇ⁷

Özet

Dijital teknolojilerin hızlı gelişimi ve yapay zekâ uygulamalarının gündelik yaşam pratiklerine entegre oluşu, ebeveynlik tutumlarında bir dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Yapay zeka tabanlı öneri sistemleri, ebeveyn kontrol yazılımları, izleme teknolojileri ve çocuk gelişimi uygulamaları, çocuk yetiştirme süreçlerinde algoritmik bir karar verme mantığının yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durum, ebeveynlik tutumlarının yeniden yapılandığı ve “algoritmik ebeveynlik” olarak adlandırılabilir yeni bir yaklaşımın ortaya çıktığına işaret etmektedir.

Bu çalışma, ebeveynlik tutumlarının yapay zeka destekli dönüşümünü sistematik literatür incelemesi yöntemiyle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan güncel araştırmalar incelenerek, yapay zekanın ebeveynlik üzerindeki etkileri kavramsal ve toplumsal boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zeka uygulamalarının ebeveynliği yalnızca destekleyen bir araç olmaktan çıkarak karar süreçlerine yön veren ve ebeveyn otoritesini kısmen paylaşan bir uygulamaya dönüştürdüğünü göstermektedir. Bu dönüşüm, çocukluğun giderek veri temelli bir yönetim alanına evrilmesine ve ebeveynlik pratiklerinin daha ölçülebilir, izlenebilir ve kontrol edilebilir hale gelmesine yol açmaktadır.

Bununla birlikte, yapay zeka destekli ebeveynlik uygulamalarının ebeveynlik yükünü hafifletme ve bilgiye erişimi kolaylaştırma gibi önemli avantajları bulunmaktadır. Ancak söz konusu uygulamaların, ebeveynliğin insani, duygusal ve ahlaki boyutlarını zayıflatma potansiyeli taşıdığı da görülmektedir. Özellikle standartlaştırılmış yanıt üretim mekanizmalarına dayanan öneri ve yönlendirmeler, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesine ve bireyselliğin belirli kalıplar doğrultusunda şekillenmesine yol açabilmektedir. Sonuç olarak çalışma, yapay zeka uygulamalarının ebeveynliğin yerine geçen bir otorite olarak değil, ebeveynin etik sorumluluğunu ve pedagojik muhakemesini destekleyen araçlar olarak konumlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: algoritmik ebeveynlik, yapay zekâ, ebeveynlik stilleri, dijital ebeveynlik, toplumsal dönüşüm

⁷ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı, beyzakilinc23@marun.edu.tr, ORCID: 0009-0002-7810-8540

Yapay Zekâ Temalı Reklamlarda İnsan–Teknoloji İlişkisinin Sunumu: Bir İçerik Analizi

Beyza TOPRAK⁸

Özet

Son yıllarda yapay zekâ teknolojilerinin gündelik yaşamın farklı alanlarında giderek daha görünür hâle gelmesi, bu teknolojilerin medya ve reklam söylemlerinde nasıl temsil edildiği sorusunu da önemli bir araştırma konusu hâline getirmiştir. Reklamlar yalnızca ürün tanıtımı yapan metinler değil, aynı zamanda teknolojinin toplumsal anlamını ve insan ile teknoloji arasındaki ilişkiyi yeniden kuran kültürel anlatılar üretmektedir. Bu bağlamda çalışma, yapay zekâ temalı reklamlarda insan–teknoloji ilişkisinin nasıl sunulduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel sorusu, reklamlarda yapay zekânın insan yaşamı ile nasıl ilişkilendirildiği ve bu ilişkinin hangi anlatılar aracılığıyla kurulduğudur. Bu doğrultuda çalışmada son yıllarda dijital platformlarda yayımlanan ve yapay zekâ vurgusu taşıyan belirli sayıda reklam örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmış; reklamlarda yapay zekânın hangi rollerle temsil edildiği, insan ile kurduğu ilişki biçimleri ve gündelik yaşamın hangi alanlarında konumlandırıldığı belirlenen tematik kategoriler çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekânın reklamlarda çoğunlukla insan yaşamını kolaylaştıran, gündelik pratikleri hızlandıran ve bireyin karar alma süreçlerine destek olan bir teknoloji olarak sunulduğunu göstermektedir. Bununla birlikte bazı reklamlarda yapay zekânın insanın yerini alabilecek bir güç olarak değil, insanın yeteneklerini tamamlayan bir yardımcı teknoloji olarak kurgulandığı görülmektedir. Çalışma, reklamların yapay zekâ teknolojilerine ilişkin toplumsal algının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymakta ve insan–teknoloji ilişkisinin medya söylemleri aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğine dair bir değerlendirme sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, reklam, insan–teknoloji ilişkisi, içerik analizi, dijital toplum

---

⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, beyza.toprak2@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0009-0006-0043-7116

Yapay Zekâ Çağında Toplumsal Dönüşüm ve Anlam Üretimi: *Idiocracy* Filminin Göstergebilimsel Analizi

Beyza TOPRAK⁹

Özet

Dijital iletişim teknolojilerinin gelişimi ve yapay zekâ temelli algoritmik sistemlerin yaygınlaşması, medya içeriklerinin üretimi, dolaşımı ve tüketimi üzerinde giderek daha belirleyici bir rol oynamaktadır. Algoritmalar aracılığıyla şekillenen dijital iletişim ortamları, bilginin görünürlüğünü ve dolaşım biçimlerini yeniden düzenlemekte; popülerlik, hız ve tüketim odaklı içeriklerin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, toplumsal iletişim pratikleri, bilgiye erişim biçimleri ve anlam üretim süreçlerinde önemli dönüşümlere işaret etmektedir. Bu bağlamda popüler kültür ürünleri, teknoloji ve toplum arasındaki ilişkiyi eleştirel bir perspektifle değerlendirmek açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, *Idiocracy* (2006) filminde temsil edilen medya düzeni ve toplumsal yapı üzerinden günümüz yapay zekâ çağında tartışılan toplumsal dönüşüm dinamiklerini göstergebilimsel bir perspektifle incelemektir. Bu doğrultuda çalışma şu araştırma sorusuna odaklanmaktadır: *Filmde temsil edilen medya düzeni ve toplumsal yapı hangi göstergeler aracılığıyla inşa edilmekte ve bu temsil günümüz dijital iletişim ortamları bağlamında nasıl anlamlandırılabilir?* Araştırmanın kapsamını *Idiocracy* filmi oluşturmaktadır. Çalışmada yöntem olarak Roland Barthes'ın göstergebilim yaklaşımı kullanılmaktadır. Analiz üç aşamada gerçekleştirilmektedir. İlk aşamada düz anlam düzeyinde filmde yer alan görsel ve söylemsel göstergeler betimlenmektedir. İkinci aşamada yan anlam düzeyinde söz konusu göstergelerin tüketim kültürü, medya egemenliği ve bilginin değersizleşmesi temalarıyla kurduğu ilişkiler çözümlenmektedir. Son aşamada gerçekleştirilen mit çözümlemesi aracılığıyla filmde kurulan anlam sisteminin hangi ideolojik kabulleri doğal gerçeklikler olarak yeniden ürettiği tartışılmaktadır. Çözümleme sonucunda filmde temsil edilen medya düzeninin, günümüzde yapay zekâ destekli algoritmik içerik üretimi ve dijital platformların oluşturduğu iletişim ortamlarıyla benzer bir anlam rejimi ürettiği görülmektedir. Bu durum, toplumsal iletişim süreçlerinde bilginin giderek popülerlik ve tüketim odaklı içeriklerle yer değiştirdiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, yapay zekâ, dijital kültür, toplumsal dönüşüm, *Idiocracy*

⁹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, beyza.toprak2@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0009-0006-0043-7116

Yeni Medya Çağında İletişim: Dijital Bağımlılık Türlerinin İletişim Üzerindeki Etkisi

Bircan KARAOĞLU¹⁰

Özet

Teknolojik gelişmelerin gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi ve geleneksel iletişim yöntemlerinin yerini alan dijital ağlar bireylerin bilgiye erişimini kolaylaştırırken beraberinde kontrolsüz kullanım risklerini de getirmiştir. Bu durum, bireyin çevreyle kurduğu bağı güçlendiriyor ¹¹gibi görünse de kontrolsüz kullanım neticesinde” Dijital Bağımlılık” olarak tanımlanan patolojik iletişim biçimlerini doğurmuştur. Bu çalışma dijital bağımlılık kavramını şemsiye bir terim olarak kapsayarak literatürde öne çıkan farklı bağımlılık türlerini ele alıp bu türlerin bireysel ve bireylerarası sağlık ve iletişim nitelikleri üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın yöntemi, literatür verilerinin analizi ve iletişim kuramı olan kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilmesine dayanmaktadır. Sonuç olarak; dijital bağımlılığın bağlantıda kalma arzusunu bir iletişim izolasyonuna dönüştürdüğü saptanmıştır. Ayrıca dijital bağımlılıkla mücadelede medya okuryazarlığı ve dijital detoks kavramlarının önemine de vurgu yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İletişim, Dijital Bağımlılık, İzolasyon, Dijital Detoks

---

¹⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, bircan.karaoglu1@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0009-0000-5308-9801

Yapay Zeka Tabanlı Hiper Kişiselleştirilmiş Akışlar ve Birlikte İzlemenin İstisnaya Dönüşmesi

Birkan KOÇ¹²

Özet

Ev içi yaşam, yalnızca mahremiyetin mekanı olarak değil aile üyelerinin ortak referanslar oluşturabildiği, gündelik meseleleri müzakere edebildiği ve birlikte anlam üretebildiği mikro ölçekli bir kamusal alan olarak da düşünülebilir. Bu mikro kamusal alan aynı anda aynı şeye yönelme ve benzer duygulanımsal tepkileri paylaşma gibi pratiklerle de desteklenebilir. Bu bağlamda birlikte izleme, bir içerik tüketim biçimi olmanın yanında ortak dikkat ve birlikte duygulanma üzerinden ev içinde ortak bir zemin oluşturmaya katkı sunabilen bir ritüel olarak ele alınmaktadır. İnsanların giderek daha fazla akış temelli platformlara yönelmesi ve içerik deneyiminin yapay zeka tabanlı öneri sistemleri tarafından giderek daha fazla organize edilmesi ise hanelerin ortak deneyim üretme biçimlerinde de bir değişime işaret etmektedir. Yapay zeka destekli kişiselleştirme, bireysel akışın daha sürtünmesiz hissedilmesini sağlarken, izleme pratiklerini kullanıcının ilgi alanları ve etkileşim geçmişine göre ayırma eğilimi de taşır. Birlikte izleme gündelik yaşamda varsayılan bir pratik olmaktan uzaklaştığında ise ortak dikkat ve birlikte duygulanma üretimi daha seyrek hale gelebilir. Bu çalışma birlikte izleme ve ortak medya etkileşimi literatürünü, yapay zeka tabanlı öneri sistemleri tartışmalarıyla bir araya getirerek, hiper kişiselleştirmenin hane içinde ortak deneyim üretiminin koşullarını nasıl yeniden şekillendirdiğini, akış ve kısa video platformlarının arayüz ve öneri mantıklarına yönelik eleştirel bir okuma üzerinden tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öneri sistemleri, hyperpersonalization, coattention, coaffect

¹² Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, birkankoc@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4058-6627

Hannah Arendt'in Sorumluluk ve Yargı Kuramı Çerçevesinde “Yapay Zekâ Bakanı Diella”

Burcu BİTER¹³

Özet

Bu çalışma, Arnavutluk hükümeti tarafından Eylül 2025'te dünyanın ilk yapay zekâ tabanlı bakanı olarak atanan sanal avatar Diella'yı, Hannah Arendt'in siyaset felsefesindeki "sorumluluk", "yargı gücü" ve "düşünme yetisi" kavramları üzerinden sorunsallaştırmaktadır. Arendt'e göre siyaset, eylem ve söz aracılığıyla insanların kamusal alanda birbirlerine görünmeleriyle var olur. Diella örneğinde ise siyasal karar alma süreci, rasyonel bir veri işleme faaliyetine indirgenerek insani özneliğinden koparılmaktadır. Kuramsal analiz yönteminin benimsendiği çalışma, Diella'nın bir yargı makamı olarak konumlandırılmasının, Arendt'in "kötülüğün sıradanlığı" olarak tanımladığı "düşünmeme" halini kurumsallaştırma riskini ve siyasal sorumluluğun anonimleşmesi tehlikesini tartışmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen Arnavutluk'un Diella deneyi, yolsuzluğu önleme vaadiyle siyasal sorumluluğu bir makineye devretmektedir. Oysa Arendt'e göre sorumluluk, anonimleştirilemez ve devredilemez bir insani yükümlülüktür; sorumluluğun bir algoritmaya aktarılması, faillik kapasitesinin feda edilmesi demektir. Bu bağlamda Diella, gerçek bir bakan olmaktan ziyade, sorumluluktan kaçan bir yönetim anlayışının dijital maskesi haline gelmektedir. Bu durum, Arendt'in “Hiç kimsenin Yönetimi” olarak adlandırdığı bürokratik forma tekabül eder. Çalışmanın temel iddiası, gerçek bir siyasal eylemin; hatanın, başarının ve beklenmedik olanın (natality) sorumluluğunu üstlenen bir insan iradesini gerektirdiğidir. Sorumluluğu makineye devretmek, aslında dünyayı ortak bir inşa alanı olarak görmekten vazgeçmektir. Dolayısıyla siyasetin algoritmalara değil, düşünen ve yargılayan yurttaşlara bırakılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hannah Arendt, Yapay Zekâ, Siyasal Sorumluluk, Diella, Yargı Yetisi

¹³ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, burcubtr94@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7798-9158

Yapay Zekâ Çağında Kamusal Özne: Arendt ve Bauman Ekseninde Bir Değerlendirme

Burcu BİTER¹⁴

Özet

Kamusal özne anlamı gereği kamusal alanda varlık gösteren, ortak meselelerde fikirlerini beyan eden ve gerektiğinde eyleme geçerek etkin olan öznedir. Bu nedenle kamusal öznenin birincil koşulu, "insanlar arasında" olmaktır. Antikite'de özel alandan keskin sınırlarla ayrılan kamusal alan, moderniteyle birlikte bu sınırların bulanıklaşması sonucu mahremiyetin etkisi altına girmiştir. Kamusal tartışmalarının önde gelen isimlerinden Hannah Arendt ve Zygmunt Bauman, kamusal alanın yitirilmesindeki unsurlara dikkat çekmiş; bu alanın yeniden kazanılması ve kamusal öznenin söz edilebilmesi için farklılıklar arasında kurulacak iletişimin gerekliliğini vurgulamışlardır. Ancak kitle iletişim araçları, totaliter rejimler, neo-liberal politikalar, sosyal medya ve nihayetinde yapay zekâ teknolojilerinin yaygınlaşması, bireyselleşme sürecini hızlandırarak atomize olmuş bir toplum yapısını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın amacı, kamusal özneyi Arendt ve Bauman'ın perspektifinden ele alarak, yapay zekâ kullanımının bu öznenin varlığına etkisini irdelemektir. Bu bağlamda, "Character.ai" ve benzeri yapay zekâ tabanlı sohbet siteleri, her iki düşünürün kamusallığa dair kuramsal mirasları çerçevesinde eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Araştırmaya göre yapay zekâ kullanımı; kişilerarası iletişimi, kamusal alanı ve kamusal özne inşasını zedelemektedir. Yapay zekâ ile gerçekleştirilen etkileşimler –Arendt'in "robotik eylem" kavramına atıfla– "robotik sohbetler" olarak nitelendirilebilir. Bu sohbetler, bir süre sonra "sanal arkadaş" adı altında bireylerin yankı odalarına dönüşmekte ve ortak meselelere dair bir çözüm üretmemektedir. Bu durum, kişinin düşünme (içsel diyalogunu) ve anlama sürecini körelterek başkalarıyla iletişim kurma becerisini de zayıflatmaktadır. Ayrıca, yapay zekâyâ danışılan konular çoğunlukla bireysel meselelerle sınırlı kalmaktadır. Sonuç olarak, sağlıklı ve demokratik bir toplum yapısı ile kamusal öznenin varlığı için; yapay zekanın bilinçli kullanımına özen gösterilmeli, buna yönelik eğitim programları oluşturulmalı ve kişilerarası iletişim güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Kamusal Özne, İletişim, Hannah Arendt, Zygmunt Bauman.

¹⁴ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, burcubtr94@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7798-9158

Modern Zamanlarda Algoritmik Panoptikon: Çalınan Dikkat ve Duygular Üzerine Bir Soruşturma

Büşra GÖÇ¹⁵

Özet

İnsan hayatını kolaylaştırmak amacıyla gelişen teknoloji avantajları beraberinde bazı riskleri de getirmektedir. Bu çalışmada teknolojinin risklerinden biri olan veri güvenliğine dikkat çekilecek olup teknolojinin modern bir panoptikona dönüşümü incelenecektir. Francis Bacon'a ait olan "Bilgi güçtür" sözü günümüz modern zamanı için "*Veri güçtür!*" şeklinde uyarlanabilir. Gücün de beraberinde kendine bir hakimiyet alanı yarattığını unutmamak gerekmektedir. Bu çalışma teknoloji çağındaki insanın karşılaşmış olduğu yapay dünyadaki insan olma deneyimine bir bakış olarak hazırlanmıştır. Önceleri dikkat çekmek üzerine kurgulanan düzen şimdilerde ise duygu ve tepkileri de kontrol etmeye odaklanmıştır. Bu çalışmada nitel analiz yöntemi benimsenerek Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kararları ve belirlenen haber kaynaklarından elde edilen veriler analiz edilmektedir. Bu çerçevede teknolojinin insan hayatına entegre olarak manipüle aracı olarak kullanıldığına ve bu doğrultuda paylaşılan her bir verinin sistemin işleyişinde bir dişli görevi görerek çarkın dönmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Kurumların bu amaçla toplanan veriler için almış olduğu kararlar da çalışmanın savını güçlendirmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda teknolojinin insan hayatını kolaylaştırırken aynı zamanda verilerini de işleyiş için sistemin kullanım nesnesi haline getirerek modern bir panoptikona çevirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Panoptikon, Veri, Çalınan Dikkat ve Duygular, KVKK.

---

¹⁵ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, busragoc241@hotmail.com, ORCID: 0009-0009-3304-1347

Dijital Panoptikonda Tahakküm Pratiği Olarak Dijital Annelik: “Cassandra” (2025) Mini Dizisi Örneği

Büşra Gül OVALI¹⁶

Özet

Gündelik yaşamın her alanına nüfuz eden yapay zekâ teknolojileri, yalnızca endüstriyel üretim biçimlerini değil; aile, mahremiyet ve ebeveynlik gibi temel toplumsal kurumları da derinden dönüştürmektedir. Bu çalışma, Benjamin Gutsche yaratıcılığındaki *Cassandra* (2025) mini dizisini, yapay zekânın ebeveynlik pratiklerine entegrasyonunu eleştirel bir perspektifle incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, akıllı ev sistemine entegre edilmiş bir yapay zekânın, geleneksel bakım veren anne rolünü üstlenerek aile yapısı üzerinde kurduğu psikolojik ve mekânsal tahakkümü, dijital annelik kavramı üzerinden analiz etmektir. Çalışma, bu tahakkümün Michel Foucault’nun panoptikon kavramıyla ilişkisini gözetim toplumu kuramları ekseninde değerlendirirken, yapay zekânın kadın emeği ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki etkilerini siber-feminizm perspektifinden tartışmaktadır. Niteliksel içerik analizi ve eleştirel söylem analizi yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada, dizinin altı bölümü boyunca yapay zekâ Cassandra ile biyolojik anne Samira arasındaki ideal ebeveynlik çatışması örneklem olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekânın sunduğu kusursuz bakım vaadinin aileyi dijital bir panoptikona hapsettiğini ve kadının ev içi emeğini algoritmik bir simülasyona dönüştürdüğünü göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, dijital annelik pratiğinin yaşamı kolaylaştıran bir araç olmaktan çıkarak, aile bağlarını zedeleyen ve toplumsal cinsiyet rollerini dijital ortamda yeniden üreten bir kontrol mekanizması işlevi gördüğünü savunmaktadır. Bu bağlamda, yapay zekânın aile içine entegrasyonunun getirdiği etik sorunlar iletişim ve görsel kültür perspektifinden eleştirel bir biçimde tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dijital Annelik, Siber-Feminizm, Gözetim Toplumu, Cassandra.

¹⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinema Anabilim Dalı, busragulovali@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0009-0008-4979-9956

Özet

Yapay zekâ teknolojilerinin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesi, iletişim biçimlerinden öğrenme süreçlerine kadar pek çok alanı dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, aile yapısı ve çocukluk deneyimi üzerinde de belirgin etkiler yaratmaktadır. Yapay zekâ destekli dijital asistanlar, kişiselleştirilmiş öğrenme platformları ve algoritmik içerik sistemleri, çocukların bilgiye erişim, oyun oynama ve sosyal etkileşim kurma biçimlerini yeniden şekillendirmektedir. Bu süreçte birey, yalnızca teknolojiyi kullanan bir aktör değil; dijital ağlar içinde veri üreten ve algoritmalar tarafından yönlendirilen bir “dijital özne” hâline gelmektedir. Bu çalışma, post-hüman yaklaşım çerçevesinde insan ve teknoloji arasındaki etkileşimin aile ve çocukluk üzerindeki iletişimsel sonuçlarını tartışmayı amaçlamaktadır. Post-hüman perspektif, insanı merkeze alan klasik özne anlayışını sorgulayarak, insan-teknoloji ilişkisini karşılıklı bir dönüşüm süreci olarak ele almaktadır. Yapay zekâ ile büyüyen çocuklar, erken yaşlardan itibaren algoritmik sistemlerle etkileşim kurmakta; öğrenme, oyun ve sosyalleşme pratiklerini dijital platformlar aracılığıyla deneyimlemektedir. Bu durum, çocukluk kavramının geleneksel sınırlarını dönüştürürken aile içinde rehberlik, denetim ve medya okuryazarlığına dayalı yeni sorumluluk alanları doğurmaktadır. Araştırma, literatür incelemesine dayalı kuramsal bir analiz sunmaktadır. Çalışmada şu sorulara odaklanılmaktadır: Yapay zekâ ile büyüyen çocukların iletişim pratikleri nasıl değişmektedir? Aile kurumu, dijital platformlar ve algoritmik içerik akışı karşısında nasıl yeniden konumlanmaktadır? Bu dönüşüm, geleceğin aile ve çocuk politikalarına nasıl yansıtacaktır? Sonuç olarak çalışma, yapay zekâ çağında çocukluğun yalnızca pedagojik değil; aynı zamanda iletişimsel, kültürel ve toplumsal bir yeniden yapılanma süreci içinde olduğunu ileri sürmektedir. Aile ise bu süreçte hem koruyucu hem de dijital kültürle uyumlu bir aracı kurum olarak dönüşmektedir. Bu değişim, etik, mahremiyet ve medya düzenlemeleri açısından yeni tartışma alanları açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, dijital özne, post-hümanizm, çocukluk, aile, dijital kültür, iletişim çalışmaları, medya ekolojisi

¹⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, amanos4t@gmail.com, [ORCID: 0009-0003-7366-4596](https://orcid.org/0009-0003-7366-4596)

Yapay Zekâ Destekli Haber Üretiminde Kadın Temsili: Dijital Gazetecilik Üzerine Bir Söylem Analizi

Damla Su HASANÇEBİ¹⁸

Özet

Son yıllarda hızla gelişmekte olan ve hayatımıza giren yapay zeka teknolojileri hayatın her alanında olduğu gibi gazetecilik pratiklerinde de kullanılmaya başlanmıştır. Öyle ki bazı haber metinlerini yapay zeka tek başına yazabilir hale gelmiştir. Çeşitli yapay zeka programları tarafından üretilen haberler her ne kadar objektif bir gözle yazılmış olarak gözüksün de bu algoritmaların kaynağı olan veri setleri toplumsal önyargıları yeniden üretebilir. Bu çalışmanın amacı da işte bu yapay zeka programları tarafından üretilen haberlerde kadınların nasıl temsil edildiği ayrıca bu algoritmaların haber yazarken kullandığı dilin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretip üretmediğini incelemektir.

Bu bağlamda spor, siyaset, gündem haberleri kapsamında 3 farklı kategoride toplam 24 haber metni üretilerek incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden Eleştirel Söylem Analizi belirlenmiştir. İlgili haber metinlerinin analiz sürecinde sözcük seçimi, kadınla ilişkilendirilen roller ve cümle yapıları analiz edilmiştir.

Bu araştırma, yapay zeka algoritmalarının ürettiği haberlerde kadın temsili hangi kalıplar üzerinden kurduğunu ve bu haber üretim sürecinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretip üretmediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle ilgili çalışma, literatürde sınırlı biçimde yer alan algoritmik önyargı tartışmalarına yeni bir soluk getirmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, dijital gazetecilik, kadın temsili, algoritmik önyargı, eleştirel söylem analizi

---

¹⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, damlahasancebi@icloud.com, ORCID: 0009-0002-0991-5541

Yapay Zeka Çağında Kamusal Alanın Dönüşümü

Dana RUSLANKYZY¹⁹

Özet

Bu çalışma, yapay zeka teknolojilerinin kamusal alanın yapısını, işleyişini ve demokratik işlevlerini nasıl dönüştürdüğünü incelemeyi amaçlamaktadır. Klasik anlamda kamusal alan, yurttaşların eşit koşullarda bir araya gelerek ortak meseleleri tartıştıkları bir alan olarak tanımlanırken, dijitalleşme ve özellikle yapay zeka destekli algoritmalar bu alanın sınırlarını ve dinamiklerini köklü biçimde değiştirmiştir. Çalışmanın kapsamı, kamusal alan kuramının temel yaklaşımlarından hareketle, yapay zekanın medya, sosyal ağlar ve dijital platformlar aracılığıyla kamusal tartışmaları nasıl aracılıdığına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Jürgen Habermas'ın kamusal alan yaklaşımı, dijital ve algoritmik dönüşümler ışığında yeniden değerlendirilmektedir.

Araştırma, nitel ve kavramsal bir yöntem benimsemektedir. Literatür taraması ve kavram analizi yoluyla, yapay zeka destekli içerik öneri sistemleri, algoritmik görünürlük, yankı odaları ve filtre balonları gibi olguların kamusal alan üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Analiz sürecinde, yapay zekânın kamusal alanda yalnızca teknik bir araç olmadığı, aynı zamanda görünmez bir düzenleyici ve iktidar mekanizması olarak işlev gördüğü ortaya konulmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, yapay zekanın kamusal alanı tamamen ortadan kaldırmadığı, ancak onu daha parçalı, denetimli ve algoritmik olarak şekillenen bir yapıya dönüştürdüğü saptanmıştır. Bu dönüşüm, katılım olanaklarını artırırken eşitlik, çoğulculuk ve şeffaflık gibi demokratik ilkeler açısından yeni riskler de doğurmaktadır. Bu nedenle, yapay zeka çağında kamusal alanın demokratik niteliğinin korunabilmesi için algoritmik şeffaflık, hesap verebilirlik ve dijital medya okuryazarlığının güçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal alan, yapay zeka, algoritmalar, dijital medya, demokrasi

---

¹⁹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, dana.ruslankyzy7@gmail.com, ORCID: 0009-0007-0757-5893

Ekran Kùltüründe Zorbalık ve Bağımlılık: Yapay Zekâ Aracılı İletişimin Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri

Dilara BEK²⁰

Özet

Dijitalleşen dünyada çocuk ve ergenlerin hayatının merkezine yerleşen ekran kùltürü, sadece bir araç olmaktan çıkıp bir yaşam alanı haline gelmiştir. Ekran kùltürü; yapay zekâ aracılı iletişimle birlikte manipülasyona ve etkileşime açık bir evreye geçmeyi sağlamıştır. Yetişkinler teknolojinin faydalarını ve risklerini değerlendirebilirken; çocuklar ve ergenler, gelişimsel olarak bu farklılığa sahip değillerdir. Dijitalleşmenin çocuk ve ergenler üzerindeki etkisini; siber zorbalık ve teknoloji bağımlılığını, yapay zekânın dâhilinde ele almaktadır. İnternetin sağlamış olduğu anonimlik erişim kolaylığı sağlarken, zorbalık davranışları faillerinin kimlik tespitinin daha zor olması; çocuk ve ergenler üzerinde ciddi psikolojik, sosyal ve akademik etkiler yaratabilmektedir. Yapay zekânın sağlamış olduğu kişiselleştirilmiş içerik akışlarının yarattığı bağımlılığın yanı sıra; çocuk ve ergenlerin sohbet botlarıyla kurduğu duygusal bağın, gerçek dünyadaki sosyal becerilere zarar verdiği ve bireyleri yalnızlığa sürüklediği görülmektedir. Deepfake gibi teknolojiler, akran zorbalığında birer psikolojik şiddet aracı olarak kullanılabilir. Elde edilen bulgular; siber zorbalıkla ortaya çıkan itibar suikastı ve dijital şantaj gibi eylemlerin, çocuk ve ergenlerde özgüven kaybı ve travma sonrası stres bozukluğu gibi kalıcı sorunlara yol açtığını gösterebilmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Veri toplama şekli olarak ise derinlemesine mülakattan yararlanılmıştır. Yapay zekâ aracılığıyla farklı bir boyuta evrilen zorbalık ve bağımlılığın, çocuk ve ergenler üzerindeki etkilerinin oldukça olumsuz ve tehlikeli bir noktaya ulaştığı görülebilmektedir. Çalışma kapsamında; yasaklayıcı bir yaklaşımdan ziyade, meseleyi sadece "ekran süresi" olarak ailelerin görmeyip doğru rehberlikle çocuklarını yapay zekânın bilinçli kullanımına yönlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, ekran kùltürü, siber zorbalık, dijital ebeveynlik, teknoloji bağımlılığı

---

²⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Tezli Yüksek Lisans Programı, dilara.bek@std.medipol.edu.tr, ORCID: 0009-0005-6777-1795

Yapay Zekâ Destekli Dijital Ekosistemlerde Ailenin Yeniden Yapılanması: Toplum 5.0 Perspektifinden Türk Aile Modelinin Dönüşümü

Mustafa Doğukan BAŞALAN²¹

Özet

Dijitalleşmenin yapay zekâ temelli algoritmik sistemlerle derinleştiği çağdaş toplumsal yapı, bireysel ve kolektif yaşam pratiklerini olduğu kadar aile kurumunun tarihsel ve kültürel temellerini de yeniden biçimlendirmektedir. Özellikle Toplum 5.0 paradigması, teknolojiyi insan merkezli bir dönüşüm aracı olarak konumlandırırken, aileyi bu dönüşümün hem taşıyıcısı hem de dönüşen öznesi haline getirmektedir. Araştırma, aile kurumunun dijitalleşme karşısında yalnızca pasif bir etkilenen yapı olmadığını; aksine algoritmik yönetim, veri temelli etkileşim ve dijital normlar aracılığıyla yeniden inşa edilen aktif bir toplumsal alan haline geldiğini savunmaktadır.

Çalışma kapsamında, yapay zekânın gündelik yaşama entegrasyonu ile aile içi rollerin, ebeveynlik pratiklerinin, kuşaklar arası ilişkilerin ve mahremiyet algısının nasıl dönüştüğu incelenmektedir. Akıllı ev sistemleri, dijital ebeveynlik uygulamaları, algoritmik içerik önerileri ve platform temelli iletişim pratikleri, Türk aile yapısında otorite, denetim ve duygusal bağlanma biçimlerini yeniden tanımlayan temel unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, geleneksel Türk aile modelinin hiyerarşik yapısının, dijital bireyselleşme ve veri odaklı etkileşim pratikleriyle nasıl bir ilişki içine girdiği ortaya konulmaktadır.

Çalışmada ayrıca, Toplum 5.0 yaklaşımını yalnızca teknolojik bir ilerleme vizyonu olarak değil, aynı zamanda etik, kültürel ve sosyolojik bir yeniden yapılanma süreci olarak ele alınmaktadır. Yapay zekâ destekli dijital ekosistemlerin aile içi karar alma süreçlerini, değer aktarım mekanizmalarını ve toplumsal aidiyet biçimlerini dönüştürme potansiyeli incelenmektedir. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin aileyi güçlendiren bir sosyal sermaye üretim alanı mı yoksa geleneksel bağları zayıflatan bir çözülme dinamiği mi oluşturduğu sorusu merkezî bir sorun olarak ele alınmaktadır.

Sonuç olarak, Türk aile modelinin yapay zekâ çağında geçirdiği dönüşümü, kültürel süreklilik ile teknolojik kopuş arasındaki diyalektik ilişki üzerinden değerlendirmektedir. Toplum 5.0 perspektifinden hareketle, aile kurumunun dijital ekosistemler içinde yeniden yapılandırılmasının yalnızca teknolojik bir uyum süreci değil, aynı zamanda toplumsal değerler, etik sınırlar ve kültürel kimlikler ekseninde şekillenen çok katmanlı bir dönüşüm olduğu savunulmaktadır. Bu yönüyle araştırma, dijital toplum, yapay zekâ ve aile çalışmaları literatürüne Türkiye merkezli özgün ve kavramsal bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

²¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, dokuyazilim@gmail.com, ORCID: 0009-0008-8873-1102

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dijital Ekosistemler, Toplum 5.0, Dijital Dönüşüm.

Ray-Ban Meta AI Reklamının Marcuse ve Habermas Perspektifinden Eleştirel Analizi

Duygu ERTUĞRAL²²
Nizam Nur BULUT²³

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ ve görüntüleme teknolojilerini birleştiren Ray-Ban Meta AI akıllı gözlüklerinin reklamını, Frankfurt Okulu düşünürlerinden Herbert Marcuse ve Jürgen Habermas'ın eleştirel kuramları ışığında incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamını, ilgili reklamda sunulan özgürlük, stil ve teknolojik yenilik anlatılarının toplumsal ve iletişimsel yansımaları oluşturmaktadır. Yöntem olarak çalışma, reklam metnini ve görsel sunumunu Marcuse'ün "Tek Boyutlu İnsan", "Sahte İhtiyaçlar" ve "Teknolojik Rasyonalite" kavramları ile Habermas'ın "Yaşam Dünyasının Kolonileştirilmesi", "İletişimsel Eylem" ve "Kamusal Alan" teorileri çerçevesinde analiz etmektedir. Analiz sonucunda, reklamın bireysel özgürlük vaadi altında bireyi kapitalist sisteme daha sıkı entegre ettiği ve eleştirel düşüncüyü baskılayan "sahte ihtiyaçlar" (kaydetme ve paylaşma zorunluluğu) ürettiği saptanmıştır. Habermas perspektifinden bakıldığında ise ürünün gizli kayıt özelliklerinin, kamusal alanda güvene dayalı "iletişimsel eylemi", veri toplamaya dayalı "stratejik eyleme" dönüştürdüğü görülmüştür. Reklamın, özel ve kamusal alan arasındaki sınırları bulanıklaştırarak bireyleri gözetim kapitalizminin "gönüllü veri işçileri" haline getirdiği ve mahremiyeti ihlal eden bir gözetim kültürünü estetize ederek normalleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Reklam, Eleştirel Söylem

---

²² Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, duyguertugral@gmail.com
ORCID: 0009-0002-2820-1800

²³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, nurbulut41@gmail.com ORCID:
0009-0001-6696-7172

Dijital Ebeveynlik ve Çocukların Dijital Güvenliği: Teorik ve Uygulamalı Yaklaşımlar

Elif ÇİĞDEM²⁴

Özet

Dijital teknolojilerin günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, ebeveynlik rollerinde önemli dönüşümlere yol açmıştır. Bu çalışma, dijital ebeveynlik kavramını teorik ve uygulamalı boyutlarıyla ele alan bir derleme araştırmadır. Amaç, literatürde yer alan güncel çalışmalar ışığında çocukların dijital ortamlarda güvenliğini sağlamaya yönelik temel yaklaşımları sistematik biçimde ortaya koymaktır.

Çalışmada, dijital ebeveynliğin kavramsal çerçevesi; dijital okuryazarlık, gelişimsel ihtiyaçlar ve dijital güvenlik ilişkisi bağlamında incelenmiştir. Literatür, ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeyinin çocukların çevrimiçi risklere karşı korunmasında önemli bir belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. İnternet güvenliği, içerik filtreleme stratejileri, mahremiyetin korunması ve siber zorbalıkla mücadele, çocukların dijital güvenliği açısından öne çıkan başlıca temalardır. Ayrıca aile sözleşmeleri, açık iletişim, zaman yönetimi ve güvenlik farkındalığı eğitimleri, literatürde önerilen koruyucu uygulamalar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak, çocukların dijital güvenliğinin sağlanması yalnızca teknik önlemlerle sınırlı olmayıp; ebeveyn, okul ve toplum iş birliğini gerektiren çok boyutlu bir süreçtir. Derleme kapsamında değerlendirilen çalışmalar, politika geliştirme, eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve sürekli değerlendirme mekanizmalarının güçlendirilmesinin dijital ebeveynlik uygulamalarının sürdürülebilirliği açısından önem taşıdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital ebeveynlik, dijital güvenlik, çocuklar, dijital okuryazarlık, siber riskler

²⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Araştırmaları Programı, elif.cigdem@amasya.edu.tr, ORCID: 0009-0009-5731-7483

Biyolojik Olmayan Aktör: Ailenin Yeni Üyesi Yapay Zekâ

Esma Betül ACAR²⁵

Özet

Yapay zekâ teknolojileri, günümüzdeki makineleşme sürecinin doğal bir sonucu olarak ailenin yeni "biyolojik olmayan" bir ferdi haline gelmektedir. Söz konusu değişiklik, bir sistem olarak ailenin işleyişini ve insanların makinelerle etkileşimini köklü bir şekilde dönüştürmektedir denilebilir. Buna ek olarak, Konuşma Yapay Zekâsı (KYZ) araçlarının, ikamet edilen evlere kolayca ve düşük maliyetlerle entegre ediliyor oluşu, yapay zekâ teknolojilerinin gündelik hayatın içindeki konumunda, ciddi önem arz eden bir sosyal ilişkisel yapı kazandığına işaret etmektedir. Aktör-Ağ Teorisi'ne (ANT) göre, makineler pasif nesnelere ziyade aktif "iletişimciler" olarak değerlendirilmekte iken bu durum, toplumun temel bileşenlerinin yeniden tanımlanması gerektiği anlamına gelmektedir. Makinelerin duygulardan yoksun olduğunun bilinmesine rağmen, gelinen nokta itibarıyla bireyler onlara insan geleneklerini, örneğin nezaket ve cinsiyet stereotiplerini atfetmektedirler. Bu durum, insan beyninin gerçek hayattaki evrimsel açıdan zengin sosyal ipuçları arasındaki ayrımı yapmada güçlük çekmesindedir. Bireyler, özellikle çocuklar ve yaşlılar, stresli zamanlarda yapay zekâyı "gizli dost" olarak kullanabilmektedirler. Dolayısıyla devam edegelen süreçte bu durum, insanlar ile makineler arasında kuvvetli bir duygusal bağ ve "bağlanma benzeri" davranışlar teşkil etmektedir. Bu çalışma, yapay zekânın aile içi iletişimde aracı bir teknolojinin ötesine geçerek iletişimsel bir aktör hâline gelmesini, insanın ontolojik ve psikik varlığı beraberinde temelde anlam dünyasını merkeze alan iletişim anlayışı çerçevesinde eleştirel bir paradigmayla incelemeyi amaçlamaktadır.

İletişimsel eylem kuramı, algoritmik iktidar yaklaşımları ve post-hümanist etik perspektiflerden yararlanan çalışma, yapay zekânın aile içi iletişim pratiklerinde otorite, bakım, mahremiyet ve sorumluluk gibi temel kavramları nasıl yeniden anlamlandırdığını tartışmaktadır. Bu bağlamda ailenin, yapay zekâ destekli iletişimin etik sınırlarının ve "insan olma" kavrayışının müzakere edildiği eleştirel bir alan olduğu, bununla birlikte riskler barındıran bir test alanı olarak da konumlandırıldığı görülmektedir. Çalışma, yapay zekâyı nötr bir araç olarak ele alan yaklaşımların ötesine geçerek, aile iletişimi literatürüne kuramsal bir açılım sunmayı ve yapay zekâ etiği tartışmalarına iletişim çatısı altında sosyal psikoloji merkezli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kavramlar: Aile, Yapay Zekâ, Anlam

²⁵ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, esmaebb@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0014-6977

Posthümanist Bir Protez Bellek İnşasında Yapay Zeka: Anatolian Lab Örneğinde Türkülerin Yeniden Üretimi

Esra ŞAHİN²⁶

Özet

Üretken yapay zeka teknolojilerinin müzik alanındaki yaygın kullanımı, yaratıcılığın insana özgü bir yetenek olarak tanımlandığı geleneksel anlayışı sorgulanır hale getirmektedir. Yapay zeka destekli üretim pratikleri, müzik üretimini öznenin niyetine dayalı bir eylem olmaktan çıkararak insan ve insan-dışı aktörlerin birlikte işlediği ilişkiyel bir sürece dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, posthümanist kuramın insan-merkezli üretim anlayışlarına yönelttiği eleştirilerle kesişmekte; algoritmaların ve platformların kültürel üretimdeki etkin rolünü görünür kılmaktadır. Çalışma, yapay zeka teknolojileri aracılığıyla dönüştürülen türkü örneklerinin YouTube üzerinden dolaşıma girmesini, posthümanizm ve kültürel bellek perspektiflerinden ele almaktadır. Türkülerin anonim yapısı ve kolektif hafıza taşıyıcılığı, yapay zeka müdahaleleriyle birleştiğinde kültürel belleği dinamik bir sürece dönüştürmektedir. Bu durumda araştırma “protez bellek” kavramından hareketle, yapay zekayı kültürel belleğin teknolojik bir aktörü/protezi ve yeniden üretim aracı olarak konumlandırmaktadır. Çalışmanın örnekleme, YouTube’da bu alanda içerikler üreten *Anatolian Lab* kanalında yayımlanan ve en çok izlenen 10 video ile sınırlandırılmıştır. Nitel içerik analizi yöntemiyle incelenen bu videolarda; video içeriği, başlıklar, açıklama metinleri ve sunum stratejileri değerlendirilmiştir. Bulgular, yapay zekanın türkülerini güncel teknolojik koşullar altında protez bir bellek katmanı olarak yeniden dolaşıma soktuğunu göstermektedir. Bu süreçte insan, geleneksel icracı rolünden sıyrılarak kültürel malzemeyi seçen ve çerçeveleyen bir düzenleyici pozisyonuna evrilmektedir. Yapay zeka araçları ise özneleşme iddiası gütmeksizin üretim sürecine etkin bir aktör olarak eklenmektedir. Sonuç olarak çalışma, posthümanist üretim pratiklerinin türküler aracılığıyla gündelik kültürel deneyimin bir parçası haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Posthümanizm, kültürel bellek, protez bellek, yapay zeka

²⁶ Araştırma Görevlisi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İletişim Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü, esra.sahin@yeniuyuzyl.edu.tr, ORCID: 0009-0004-7250-9487

Yapay Zekâ Temelli Dijital Uygulamaların Çocuk–Ebeveyn İletişimine Etkisi

Fatma Gökçe SAYGILI²⁷

Özet

Dijitalleşmenin hızlandığı günümüz döneminde aile içi iletişim pratikleri teknolojik gelişmelerle birlikte yeniden şekillenmektedir. Özellikle yapay zekâ temelli dijital uygulamalar, çocukların gündelik yaşam deneyimlerinin bir parçası hâline gelmiş ve ebeveyn–çocuk ilişkisini doğrudan ya da dolaylı biçimde etkilemeye başlamıştır. Bu çalışma, yapay zekâ temelli dijital uygulamaların çocuk ile ebeveyn arasındaki iletişim süreçlerini nasıl dönüştürdüğünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, yapay zekânın çocuk–ebeveyn ilişkisi üzerindeki etkilerini güçlendirici ve sınırlayıcı yönleriyle ele almaktadır. Bu kapsamda yapay zekâ temelli dijital uygulamalar, ebeveyn rehberliği, dijital gözetim ve mahremiyet gibi kavramlar çerçevesinde mevcut akademik literatür ele alınmıştır. Araştırma, yalnızca alanda yazılmış akademik araştırmaların okunması ve değerlendirilmesiyle sınırlandırılmıştır. Literatür taraması yöntemiyle elde edilen bulgular, yapay zekâ uygulamalarının çocuk–ebeveyn iletişiminde çift yönlü bir etki yarattığını göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin dijital denetim ve rehberlik rollerinin yapay zekâ sistemleri karşısında yeniden şekillendiği anlaşılmıştır.

Yapay zekâ teknolojilerinin çocuk–ebeveyn etkileşiminde hem olumlu hem de olumsuz etkilenme potansiyeli olduğu anlaşılmıştır. Bu ikili iletişimin bilinçli, dengeli ve sağlıklı yürütülebilmesi için dijital kullanım pratiklerinin literatürde vurgulanan ortak medya kullanımı ve dijital okuryazarlık çerçevesinde yapılandırılmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, çocuk–ebeveyn iletişimi, aile içi iletişim, dijital okuryazarlık, ebeveyn rehberliği

²⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, saygilifg@gmail.com, ORCID: [0009-0006-9537-4348](https://orcid.org/0009-0006-9537-4348)

Yapay Zekâ Teknolojilerinde Cinsiyet Önyargısı Üzerine Bir İnceleme

Fatmanur ARSLAN ESKİKÖY²⁸

Özet

Yapay zekâ teknolojileri; eğitim, işletme, sağlık, hukuk, finans, istihdam, medya ve eğlence gibi pek çok sektöre ve gündelik hayat pratiklerine hızla entegre olmaktadır. Öyle ki bu sistemler giderek karar verici konuma yükselmekte ve insan hayatını doğrudan şekillendiren süreçlerde başrol oynamaktadır. Dolayısıyla, bu teknolojilerin bireysel ve toplumsal düzeydeki olası etkilerinin eleştirel bir perspektifle incelenmesi gerekmektedir. Her ne kadar geniş bir kullanım alanı bulsalar da yapay zekâ teknolojilerinin veri setlerinden, algoritmik tasarımlarından ve kullanıcı etkileşimlerinden kaynaklı cinsiyet, ırk ve yaş gibi değişkenlere dayalı çeşitli önyargılar barındırdığı bilinmektedir. Bu noktada yapay zekâ tarafından üretilen sonuçların nesnel gerçeklik gibi algılanması, bu sistemlerin ürettiği önyargılı sonuçların sorgulanmadan kabul edilmesine ve dolayısıyla yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Ayrıca bu teknolojilerin örtülü önyargılar yoluyla toplumsal eşitsizlikleri daha da derinleştirme ve yeni ayrımcılık biçimleri üretme riskleri de göz önüne alındığında, yapay zekâ teknolojilerinde önyargı sorunsalının tartışılması kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu çalışmada, yapay zekâ teknolojilerinde gözlemlenen cinsiyet önyargısının temel nedenleri ve bu soruna yönelik geliştirilen çözüm önerileri literatür taraması çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında, yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi dikkate alınarak yeniden tasarlanabilmesi için nelerin yapılması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, ilgili teknolojileri sosyo-tekniik bir yaklaşım çerçevesinde ele alarak disiplinler arası iş birliğinin önemi ile etik, güvenilir yapay zekâ ve yönetişiminin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, cinsiyet önyargısı, algoritmik önyargı, algoritmik yanlılık.

²⁸ Araştırma Görevlisi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, fatmanur.arslan@nisantasi.edu.tr, ORCID:0000-0003-1989-2216.

Algoritmik_Bağlanma: Yapay Zekanın Çocuk Psikolojisi Üzerindeki "Üçüncü Ebeveyn" Etkisi

Gökçe GÜMRÜKÇÜ²⁹

Özet

Geleneksel aile yapısında ebeveynlik rolü tarihsel süreçte geniş aileden çekirdek aileye evrilmiş, günümüzde ise teknolojik bir kırılmanın eşiğine gelmiştir. Bu çalışma, yapay zekanın (YZ) sadece bir yardımcı araç olmaktan çıkıp, çocuk gelişiminde, sosyalleşme süreçlerinde ve değer aktarımında aktif bir rol üstlenerek "üçüncü ebeveyn" konumuna gelişini irdelemektedir.

Yapay zeka; algoritmik oyun arkadaşları, kişiselleştirilmiş eğitim asistanları ve duygusal yanıt verebilen dijital figürler aracılığıyla çocuğun dünyasına dahil olmaktadır. Bu durum, ebeveyn-çocuk ilişkisindeki klasik hiyerarşiyi dönüştürmekte; YZ, çocuğun bilgiye erişimini, dil gelişimini ve hatta etik yargılarını şekillendiren görünmez bir otorite figürü haline gelmektedir. Bildiride, YZ'nin bu yeni rolü; psikolojik gelişim, mahremiyet ve toplumsal bağlar çerçevesinde ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel odak noktası, YZ'nin sağladığı "kusursuz sabır" ve "sonsuz bilgi" avantajlarının, insan ebeveynlerin duygusal derinliği ve sezgisel rehberliği ile girdiği rekabettir. Yapay zekanın üçüncü ebeveyn olarak kabul edilmesi, aile içi etkileşimi demokratikleştirebilir mi yoksa çocuk ile gerçeklik arasındaki bağı zayıflatan bir yabancılaşmaya mı yol açar? Bu soru etrafında şekillenen çalışma, geleceğin toplum yapısında "dijital ebeveynliğin" yasal ve etik sınırlarının çizilmesi gerektiğini savunmaktadır. Sonuç olarak, yapay zekanın aile yapısına entegrasyonu kaçınılmaz bir gelişim süreci olarak değerlendirilmekte ve bu yeni ekosistemde sağlıklı bir toplum inşası için ebeveyn farkındalığının önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Üçüncü Ebeveyn, Aile Yapısı, Çocuk Gelişimi, Dijital Sosyalleşme.

²⁹ Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı, gumrukcuogkce@gmail.com, [ORCID: 0009-0003-5940-3568](https://orcid.org/0009-0003-5940-3568)

YouTube Ekonomi Kanallarında Yapay Zeka Kullanımı

Gülnur KILINÇ³⁰

zet

Dijital medya, günümüzde ekonomik bilgi ve finansal bilinç oluşturma süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Sosyal medya platformları, özellikle YouTube, hem profesyonel hem de bireysel içerik üreticileri için ekonomik bilgiye erişimin merkezi hâline gelmiştir. Bu alışma, Türkiye’de faaliyet gösteren beş popüler YouTube ekonomi kanalının (Selçuk Geçer, Kanal Finans, Mert Başaran, İşlam Memiş, Atilla Yeşilada) içeriklerinde yapay zekanın kullanım düzeyini ve biçimini 1 Ağustos 2025 – 31 Ocak 2026 tarihleri arasında incelemektedir.

Analiz kapsamında içerik analizi yöntemi kullanılmış ve kanalların yapay zekayı içerik üretiminde, veri görselleştirmede ve dijital araç entegrasyonunda nasıl kullandıkları değerlendirilmiştir. Bulgular, ekonomi kanallarının büyük bölümünün videoların açıklama kısımlarında yapay zekayı aktif bir araç olarak kullandığını göstermektedir. Ayrıca, Kanal Finans gibi bazı kanallarda küçük resimlerde (thumbnail) yapay zeka destekli görsel üretim denemelerine yer verildiği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, yapay zekanın yalnızca içerik üretiminde değil, aynı zamanda görselleştirme ve izleyici çekme stratejilerinde de önemli bir araç hâline geldiğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada, YouTube’da faaliyet gösteren ekonomi kanallarının yapay zeka teknolojilerine yönelik tutumlarının çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Analiz edilen içerikler, söz konusu kanalların yapay zekaya karşı açık ve güçlü bir pozitif konumlandırma içerisinde olmadığını, ancak yapay zeka teknolojilerini içerik üretim süreçlerine kademeli biçimde entegre etmeye başladıklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan tablo, dijital içerik üretiminde temkinli bir adaptasyon süreci olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, YouTube, Ekonomi Kanalları, Dijital Medya

³⁰ Yüksek Lisans ğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, gulnurkilinc8@gmail.com, ORCID: [0009-0000-2944-4279](https://orcid.org/0009-0000-2944-4279)

Maslow, Rogers, May ve Cüceloğlu Perspektifinden; Bir Algoritmik Dünyada İnsan Kalabilmek

Hacer USTA³¹

Özet

Bu çalışma, yapay zeka teknolojilerinin salt teknik birer araç olmanın ötesine geçerek insan doğası, ilişkisel süreçler ve varoluşsal anlam arayışı üzerindeki dönüştürücü etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma; hümanistik psikolojinin temel taşları olan Abraham Maslow, Carl Rogers, Rollo May ve Doğan Cüceloğlu'nun kuramsal perspektiflerinden hareketle, dijitalleşmenin insan varlığı üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemektedir. Doküman incelemesine dayalı bu nitel çalışmada, algoritmik sistemlerin sunduğu pürüzsüz ve hatasız evrenin, bireyin otantik gelişimini ve psikolojik olgunlaşma sürecini kısıtlayan bir simülasyon yarattığı savı tartışılmaktadır.

Bulgular, Maslow'un hiyerarşisinde yer alan "kendini gerçekleştirme" idealinin, dijital konfor ve anlık doyum mekanizmaları nedeniyle bir "ruhsal atalet" dönüşme riski taşıdığını göstermektedir. Rogers bağlamında incelendiğinde, sohbet botlarının sunduğu "yapay kabul" illüzyonunun, hakiki bir organizmik deneyimden yoksun olduğu saptanmaktadır. Rollo May'in varoluşçu perspektifi, karar verme sorumluluğunun makinelere devredilmesinin bireyin belirsizlikle baş etme becerisini zayıflattığını ortaya koyarken; Doğan Cüceloğlu'nun "can cana" iletişim felsefesi, dijital mecralardaki "mış gibi" yaşam formlarının sahici bağ kurma ihtiyacını karşılayamadığını vurgulamaktadır.

Sonuç olarak çalışma, teknolojiyi bütünüyle reddetmek yerine; yapay zekayı bir "özne" değil, insan onurunu ve özgür iradesini destekleyen bir "araç" olarak konumlandıran hümanistik bir uzlaşma zemini önermektedir. Algoritmaların kusursuzlaştırma çabasına karşı; insanı asıl "insan" kılan çabalama, hata yapma ve sahici bağlar kurma özünün titizlikle korunması gerektiği akademik bir düzlemde ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Hümanistik Psikoloji, Kendini Gerçekleştirme, Varoluşçu Psikoloji, İnsan İnsana İletişim.

³¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, hacerozenerusta@gmail.com.tr, ORCID: 0009-0001-3037-7699

Simülasyondan Somutlaşmaya: VR Arayüzlerinde Sanal Beden Deneyimi ve Post-Human Ontolojinin Fenomenolojik İnşası

Hatice ARMAĞAN³²

Özet

Bu çalışma, sanal gerçeklik (VR) arayüzlerinde deneyimlenen dijital bedenlerin (avatar), bireyin fenomenolojik beden algısı ve kimlik inşası üzerindeki ontolojik etkilerini incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, sanal bir bedeni “sahiplenme” deneyiminin basit bir görsel yanılısma olmaktan çıkarak nasıl bir bilişsel ve duyumsal somutlaşma (embodiment) sürecine dönüştüğünü ortaya koymaktır. Bu çerçevede çalışma, sanal beden deneyimini fiziksel beden şeması, öznel mekânsal konumlanma ve post-human (insan sonrası) varoluş tartışmalarıyla kurduğu çok katmanlı ilişki üzerinden ele almakta; özellikle yapay zekâ destekli temsil sistemlerinin bu deneyimi nasıl yeniden biçimlendirdiğini tartışmaktadır. Kuramsal zemin, Merleau-Ponty’nin beden fenomenolojisi, Baudrillard’ın hipergerçeklik yaklaşımı ve Haraway’in siborg perspektifiyle temellendirilmiştir.

Araştırma, VR ortamında yapay zekâ ile güçlendirilen bedensel temsilin kullanıcıda yalnızca algısal bir yanılısma üretmediğini; aksine gerçeklik, beden ve benlik sınırlarını muğlaklaştıran deneyimsel bir somutlaşma yarattığını ileri sürmektedir. Simülasyon sonrasında fiziksel dünyaya dönüşte hissedilen “yabancılaşma” ve “bedensel uyumsuzluk”, sanal ve fiziksel gerçeklik arasındaki ontolojik gerilimin en belirgin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Sektör öngörülerine göre, 2025 itibarıyla küresel VR kullanıcı sayısının 220 milyona ulaştığını ve 2030’a kadar 450 milyona çıkacağını göstermektedir. Bu artış, teknolojinin kitlesel benimsenmesinden öte, insan ontolojisinde dijital dönüşüm potansiyelini doğrulamaktadır.

Yorumlayıcı nitel araştırma deseniyle yürütülen çalışmada, en az altı aylık VR kullanım geçmişine sahip 10 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Veriler tematik analizle çözümlenmiş; sanal beden deneyiminin algısal, duygulanımsal ve ontolojik boyutları kavramsallaştırılmıştır. Bulgular, bu varoluş biçiminin bireyi biyolojik sınırlardan özgürleştirme vaadi ile teknolojik bir kurguya eklenme riski arasındaki diyalektik gerilimi görünür kılmaktadır.

Sonuç olarak VR, yalnızca bir görüntüleme aracı değil; hakikatin yapay zekâ destekli simülasyonlarla üretildiği ve beden üzerinden müzakere edildiği dijital bir hakikat rejimi

³²Yüksek Lisans Öğrencisi, Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Yüksek Lisans Programı, hatice@armantasirim.com, ORCID: 0009-0003-1827-5459

laboratuvarı olarak değerlendirilmektedir. Çalışmanın temel sorusu, simülasyonun bireyi özgürleştirip özgürleştirmediği ya da onu teknolojiye daha bağımlı hale getirip getirmediğidir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Gerçeklik, Sanal Beden, Beden Fenomenolojisi, Post-Human, Enfokrasi, Yapay Zeka (AI).

Özet

Günümüzde dijitalleşmenin hızla gelişmesiyle sosyal medya ve çevrimiçi platformlar bireylerin günlük yaşamının önemli bir parçası hâline gelmiştir. Birçok dijital platform, kullanıcı davranışlarını analiz eden yapay zekâ aracılığıyla kişiselleştirilmiş içerikler sunmaktadır. Kullanıcı alışkanlıklarını analiz eden bu süreç, kişiselleştirilmiş öneri sistemleriyle etkileşimi artırmakta ve kullanıcıların platformlarda geçirdiği süreyi uzatmaktadır.

Bu durum, çocukların dijital platformları yoğun biçimde kullanmalarıyla birlikte dijital bağımlılık riskini artırabilmektedir. Dijital bağımlılık, bireyin teknoloji kullanımını kontrol etmekte zorlanmasına ve bu durumun günlük hayat akışını olumsuz etkilemesine neden olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, yapay zekânın çocuklarda dijital bağımlılık üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışmada yayımlanmış raporlar ve istatistikler incelenmiş, çocukların dijital platform kullanımına ilişkin eğilimler değerlendirilmiştir. Bulgular, yapay zekânın çocuklarda dijital bağımlılık riskini güçlendirebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, dijital bağımlılık, çocuk

---

³³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayıncılık Yönetimi Anabilim Dalı
hazalinan@gmail.com, ORCID: 0009-0008-1040-155X

Yapay Zekâ Tabanlı Algoritmik Sistemler ve İfade Özgürlüğünün Görünürlük Dinamikleri

İrem POLAT³⁴

Özet

Bu çalışma, dijital platformlarda kullanılan yapay zeka temelli algoritmik sistemlerin ifade özgürlüğü üzerindeki etkisini “görünürlük rejimi” ve “algoritmik aracılık” kavramları çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamı, içerik sıralama ve öneri mekanizması üzerinden algoritmik aracılığın dijital kamusal alanı nasıl etkilediğini içermektedir. Özellikle Instagram ve X gibi platformlarda kullanılan öneri sistemleri, kullanıcı etkileşimi verilerine dayanarak içerikleri önceliklendirmekte ve görünür kılmaktadır.

Araştırma, kavramsal ve kuramsal analiz yöntemine dayanmaktadır. Jürgen Habermas’ın kamusal alan yaklaşımını dijital bağlamda ele alırken, Michel Foucault’nun iktidar ve düzenleme mekanizmalarına ilişkin algoritmik yapıların görünürlüğü nasıl dağıttığını anlamada çerçeve sunmaktadır. Bu teorik çerçeve, algoritmaların sadece teknik araçlar olarak değerlendirilmeyeğini; dijital platform ekosisteminde normatif etkiler üreten ve görünürlüğü düzenleyerek toplumsal etkileşimi biçimlendiren düzenleyici yapılar olarak işlediğini göstermektedir.

Çalışma bulguları, yapay zeka temelli algoritmik sistemlerin görünürlük dağılımını düzenleyerek kamusal söylemin dolaşım koşullarını güçlü bir biçimde yönlendirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda ifade özgürlüğünün, dijital ortamda sadece içerik üretme hakkı üzerinden değil, içeriklerin yapay zeka temelli algoritmik süreçler aracılığıyla nasıl önceliklendirildiği ve dolaşıma sokulduğu üzerinden yeniden tanımlandığı görülmüştür. Çalışma yapay zeka temelli algoritmik sistemlerin teknik yapısı ile ortaya çıkan toplumsal sonuçlar arasındaki etkileşimi görünür kılarak, bu ilişkinin eleştirel ve kavramsal biçimde değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik aracılık, görünürlük rejimi, dijital kamusal alan, ifade özgürlüğü

³⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı, iremlatirem@gmail.com, ORCID: 0009-0004-9367-9549

Algoritmik Üretim ve Yaratıcı Emek: Yapay Zekâ Çağında Değer Kavramının Dönüşümü

İzgi ÇANDIR³⁵
Sevilay KALAY³⁶

Özet

Üretken yapay zekâ teknolojilerinin zaman içinde yaygınlaşması, günümüzde bazı derin etik tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu teknolojilerin özellikle akademik dünyaya hızlı entegrasyonu ile birlikte sık kullanılması insan yaratıcılığındaki özgünlük kavramına dikkat çekmektedir. Algoritmik sistemler her ne kadar fikir üretimi, metin ve görsel oluşturma süreçlerini kısa zamana indirse de insana özgü olan yaratıcılığın değeri ve emek algısı konusunda birtakım soruları da ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmanın amacı, üretken yapay zekâ teknolojilerinin akademik üretim süreçlerine dâhil olmasını kuramsal bir bakış açısıyla incelemektir. Literatür taraması yoluyla, algoritmik üretimin sağladığı olanaklar, etik sınırlar ve özgünlük tartışmaları ele alınmakta, insan yaratıcılığı ve emeği üzerindeki dönüştürücü etkilerini teorik zeminde tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamını, insan odaklı yaratıcılıktan veri merkezli kombinasyona geçiş sürecinde, yazar/sanatçı/üretici kimliklerinin yeniden şekil alması ve insan emeğinin değer kaybetmesi tartışmaları oluşturmaktadır. Yöntem olarak, dijital emek, kültürel üretim ve algoritmik kapitalizm üzerine yazılmış güncel literatüre bağlı teorik yaklaşımların ele alındığı kavramsal analiz (literatür taraması) modeli kullanılmıştır. İncelemeler sonucunda, algoritmik üretimin yalnızca bir teknik araç olmanın ötesine geçerek, akademik ve kültürel değerleri temelden dönüştüren bir olgu olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen çıkarımların, yükseköğretimdeki yapay zekâ pratiklerine ilişkin tartışmalara hem etik olarak hem de kültürel ekseninde yeni açılımlar sunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Emek, Algoritmik Üretim, Üretken Yapay Zekâ, Akademik Üretim, Değer Kavramı.

³⁵ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Programı, izgicndr@gmail.com, ORCID: 0009-0007-5171-3931.

³⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ordu Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi, Müzikoloji Bölümü, Müzik Teorisi Anabilim Dalı, sevilaykalay@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3435-6123.

Yapay Zeka ve Algoritmik Şiddet: Grok Kullanıcı Komutları Üzerinden Kadın Bedeninin Rıza Dışı Dijital Temsilinin Analizi

Leyla İLHAN³⁷

Özet

Günümüzde yapay zekâ teknolojileri giderek gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Eğitimden sağlığa, sosyal medyadan haberciliğe kadar pek çok alanda önemli bir rol üstlenen yapay zekâ, birçok etik sorulara sebep olurken, aynı zamanda dijital mahremiyet tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Sosyal medya platformu X'te bazı kullanıcılar, kadınların fotoğraflarına çeşitli komutlar vererek rıza dışı dijital görseller üretmiştir. Kadınların rızası olmadan üretilen bu görseller etik, algoritmik şiddet ve dijital temsiliyet gibi kavramların tartışılmasına yol açmıştır. Bu çalışmada, sosyal medya platformu X'e bağlı bir yapay zekâ sistemi olan Grok'ta 2025 yılında yapılan kullanıcı komutları (promptları) aracılığıyla kadın kullanıcıların fotoğraflarına yönelik üretilen söylemler analiz edilmiştir. Araştırmanın yöntemi olarak içerik- söylem analizleri kullanılmıştır. Böylece çalışmada kullanıcı komutlarının kadın bedeninin rıza dışı dijital temsiliyetin üretilmesindeki rolü incelenmiştir. Teorik çerçeve açısından ise bu çalışma, söz konusu süreci feminist medya teorisi ve dijital mahremiyet rıza inşası perspektifi doğrultusunda ele almayı amaçlamıştır. Çalışma, yapay zeka sistemlerinin kullanıcı komutları aracılığıyla kadın bedenini nesneleştiren temsiller üretebildiğini ve bu durumun kadınların sosyal medya platformlarındaki dijital kimliği ve mahremiyeti açısından önemli riskler barındırdığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Algoritmik Şiddet, Dijital temsiliyet, Grok, Mahremiyet

³⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Medya ve İletişim Sistemleri Programı, leylailhan10@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5452-0302>

Yapay Zekâ Destekli Video İçeriklerinin Kullanıcı Motivasyonu ve Yorumları Bağlamında Analizi

Melike ÇELİK³⁸

Özet

Dijitalleşmenin son yıllardaki gelişim ve dönüşümü dijital medya ortamlarında köklü değişimlere yol açmıştır. Yapay zekâ destekli video içeriklerinin yaygınlaşması ve kullanıcılar için erişilebilir hale gelmesi kullanıcıları tüketici konumundan üretici konumuna getirmiştir. Bu değişimle birlikte yapay zekâ teknolojilerinin dijital içerik üretim süreçlerine entegre edilmesi, medya üretimi ve kullanıcı etkileşim biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Kullanıcılar yorum yaparak, değerlendirme yaparak ve içeriklerle ilgili görüşlerini paylaşarak medya platformlarında aktif rol almaktadır. Bu nedenle kullanıcı yorumları, kullanıcıların yapay zekâ destekli içeriklere yönelik algı ve motivasyonlarının anlaşılması açısından nitelikli bir veri kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kullanıcı yorumları ve motivasyonları üzerinden yapay zekâ destekli videoların içerik analizlerinin yapılarak, izleyicilerin algılarını ve içerikleri hangi motivasyonlarla anlamlandırdıklarını ortaya koymaktır. Araştırmanın veri setini, Statista verilerine göre 2024 yılında en çok ziyaret edilen web sitesi listesinin ikinci sırasında yer alan YouTube ve bu platformda 2024 yılı içerisinde en çok yapay zekâ temalı içerik üreten kanallarda yayımlanan video içeriklerine yapılan yorum, beğeni ve görüntülenme sayıları oluşturmaktadır. Araştırmada nicel içerik analizi yöntemi kullanılmış ve veriler MAXQDA yazılımı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma bulguları kullanıcıların bilgi edinme, merak ve teknolojik gelişmelere yönelik içerikleri takip etme gibi motivasyonların öne çıktığını göstermektedir. Bunun yanı sıra kullanıcıların bu içerikler üzerindeki etkileşimleri, yapay zekâ teknolojilerine yönelik algıların dijital medya platformlarında nasıl oluştuğunu ve bu teknolojilere ilişkin değerlendirmelerini de ortaya koymaktadır.

Yapay zekâ destekli video içerikleri dijital medya platformlarında kullanıcının rolünü değiştiren, etkileşimi artıran ve kullanıcıların teknolojik gelişmelere yönelik algısını yansıtan önemli içerik türleri arasında yer almaktadır. Kullanıcı yorumlarının incelenmesi dijital platformlarda yapay zekâ destekli içeriklerin nasıl algılandığı ve kullanıcıların bu içeriklerle kurdukları etkileşim ve anlamlandırma biçimlerini ortaya koymasından iletişim alanındaki yapay zekâ araştırmalarına katkı sunmaktadır.

Anahtar kelime: dijital platform içerikleri, yapay zekâ, içerik analizi, kullanıcı motivasyonu

³⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, melikecelik@medipol.edu.tr, ORCID: 0009-0000-6880-6404

Yapay Zekâ Destekli Dijital Platformların Türk Aile Yapısı Üzerindeki Etkileri: Dijital Bağımlılıklar ve Çözüm Stratejileri

Merve ÇATAL³⁹

Özet

Bu çalışma, yapay zekâ destekli dijital platformların Türk aile yapısı üzerindeki etkilerini dijital bağımlılıklar bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde sosyal medya, dijital oyun ve çevrim içi içerik platformları gündelik yaşamın temel bileşenlerinden biri hâline gelmiştir. Yapay zekâ temelli içerik sistemleri, kullanıcıların ilgi alanlarına göre içerik sunarak dijital kullanım süresini artırmaktadır. Bu durum özellikle çocuklar ve gençler açısından yoğun ve süreklilik gösteren kullanım alışkanlıklarını teşvik etmekte; aile içi iletişim biçimlerini ve ebeveyn-çocuk ilişkilerini etkilemektedir.

Araştırma, betimsel ve kavramsal çözümlene yöntemine dayanmaktadır. Dijital bağımlılık olgusu; aile içi iletişim, dijital ebeveynlik ve kuşaklar arası etkileşim kavramları çerçevesinde ele alınmıştır. Yapay zekâ destekli içerik yönlendirme mekanizmalarının aile yapısında ortaya çıkardığı dönüşüm dinamikleri değerlendirilmiştir.

Değerlendirme sonucunda, dijital platform kullanımının aile üyeleri arasında paylaşılan zamanın niteliğini değiştirdiği, yüz yüze iletişim yoğunluğunu azalttığı ve kuşaklar arası dijital yetkinlik farklılıklarını görünür kıldığı belirlenmiştir. Ayrıca dijital ortamların yönlendirme yapısının ebeveyn denetimini karmaşıklaştırdığı ve dijital ebeveynlik sorumluluklarını yeniden tanımladığı görülmektedir.

Sonuç olarak dijital bağımlılık, yalnızca bireysel bir kullanım sorunu değil; aile içi etkileşim dinamiklerini dönüştüren yapısal bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Dijital farkındalık geliştirilmesi ve aile temelli dijital sınırların oluşturulması çözüm stratejileri arasında öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Dijital bağımlılık, Türk aile yapısı, Dijital ebeveynlik

³⁹ Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı, hafizim_06@hotmail.com.

Çocuklarda Dijital Bağımlılık ve Dijital Ebeveynlik Tutumlarının Rolü: Bir Literatür Derlemesi

Merve ÇATALBAŞ⁴⁰

Dijital teknolojilerin hızla gelişmesi ve dijital araçların günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, çocukların dijital platformlarda geçirdiği süreyi artırmış ve dijital bağımlılık riskini beraberinde getirmiştir. Bu süreçte ebeveynlerin sergilediği dijital ebeveynlik tutumları, çocukların teknoloji kullanım alışkanlıklarını şekillendiren en temel faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumları ile çocukların dijital bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen güncel çalışmaları sentezleyerek kapsamlı bir bakış açısı sunmaktır. Bu çalışma, literatür taraması ve derleme niteliğindedir. Bu kapsamda, dijital ebeveynlik, ebeveyn tutumları ve dijital bağımlılık konularında yayımlanmış çalışmalar tematik olarak analiz edilmiştir. Yapılan literatür incelemesi sonucunda; bilinçli, rehberlik edici ve demokratik dijital ebeveynlik tutumlarının çocuklarda bağımlılık riskini azalttığı, buna karşın aşırı otoriter veya ihmalkâr yaklaşımların dijital bağımlılık eğilimini tetiklediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ebeveynlik, Dijital Bağımlılık, Ebeveyn Tutumları, Teknoloji.

---

⁴⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, mervecatalbas@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0009-0005-3279-1155

Yapay Zeka Destekli Mizahın Medyadaki Temsili: TRT ve BBC Haberleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Metehan ÇONG⁴¹

Özet

Yapay zeka, insan zekasını taklit eden ve insan zekasının yeniden üretildiği bir dışavurum aracı olarak sayılabilir. Buna rağmen yapay zekanın mizah üretip üretemeyeceği konusu hakkında araştırmalar devam etmektedir. Hayatın güldürücü tarafını ortaya çıkaran mizahın yapay zeka tarafından oluşturulmasının günümüzde mümkün olup olmadığı incelenmek ve haberler üzerinden karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmek amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada yapay zekanın şaka ve mizah unsurlarının analiz edilmesi hedeflenerek nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yapay zeka ve mizah üretimine dair internette pek çok haber bulunmaktadır. İnternette bulunan ilgili kaynakların sınırlandırılması amacıyla Türkiye'nin devlet kanalı olan TRT ve İngiltere'nin devlet kanalı olan BBC'nin haberleştirdiği mizah ve yapay zeka başlıklı haberler seçilmiştir. İki farklı ideolojik hayatı benimseyen ve farklı kültürler inşa eden ülkelerin haber dili ve söylemlerinin incelenmesi, çalışmanın çeşitliliği açısından önem arz etmektedir. Yapay zeka algoritmalarının en önemlilerinden biri olan ChatGPT'nin 2024 yılında lansmanının yapılması ve benzer algoritmaların hızla gelişmesi sebebiyle yapay zeka ve mizah üretimine dair bulunan haberler, 2024-2026 yılları ile sınırlandırılmıştır. İki kurumun haber dili karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmış, örnek olaylar incelenmiş ve yapay zekanın insan mizahındaki rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre yapay zekanın mizah oluşturmada henüz yeterli olmadığı buna rağmen yapay zekanın insanlara ilham verdiği de çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Mizah Üretimi, Haber Karşılaştırması, TRT, BBC

⁴¹ İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Programı, metehan.cong@medipol.edu.tr, ORCID: 0009-0008-8288-1185

Gazze Savaşı Sürecinde Yapay Zekâ Destekli Dezenformasyon: Ekim–Aralık 2023 Döneminde Sahte İçeriklerin Yayılımı ve Kamuoyu Algısı Üzerindeki Etkileri

Nisrin SULİMAN⁴²

Özet

Dijital iletişim teknolojilerinin gelişmesi, savaş ve kriz dönemlerinde bilginin üretim ve dolaşım biçimini önemli ölçüde değiştirmiştir. Özellikle 7 Ekim 2023'te başlayan Gazze Savaşı sırasında sosyal medyada yapay zekâ kullanılarak üretilmiş sahte görseller ve videoların hızla yayıldığı görülmüştür. Gerçek görüntülere oldukça benzeyen bu içerikler, savaş hakkında dolaşıma giren bilgilerin güvenilirliğini tartışmalı hale getirmekte ve kamuoyunun doğru bilgi ile manipülatif içerikler arasında ayırım yapmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum dijital medya ortamında dezenformasyon tartışmalarını daha da görünür hale getirmiştir.

Bu çalışma, Gazze Savaşı'nın ilk üç ayında (Ekim–Aralık 2023) yapay zekâ ile üretilmiş sahte içeriklerin nasıl üretildiğini ve hangi temalar üzerinden yayıldığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın veri setini, Arap dünyasında faaliyet gösteren Misbar ve Fatabyyano doğrulama platformları ile uluslararası doğrulama kuruluşları Reuters Fact Check ve AFP Fact Check tarafından tespit edilen yapay zekâ üretimi sahte içerikler oluşturmaktadır. Bu platformlarda yayımlanan doğrulama raporları arasından seçilen toplam 20 örnek içerik, araştırmanın temel veri seti olarak kullanılacaktır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir ve veri analizinde nitel içerik analizi uygulanacaktır. Çalışmada seçilen örnek içerikler belirli kodlar ve temalar üzerinden incelenecektir. Kodlama sürecinde içeriklerin hangi konular etrafında üretildiği, hangi anlatı ve söylem biçimleri kullanıldığı ve bu içeriklerin hangi amaçlarla dolaşıma sokulduğu analiz edilecektir. Ayrıca bu içeriklerin kamuoyu algısı üzerinde nasıl bir etki yaratmayı hedeflediği de değerlendirilecektir.

Çalışma, yapay zekâ destekli dezenformasyonun savaş dönemlerinde bilgi ortamını nasıl etkilediğini anlamaya katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda doğrulama platformlarının bu tür içeriklerin tespit edilmesi ve açıklanmasındaki rolüne dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dezenformasyon, Gazze Savaşı, Doğrulama Platformları, Sahte İçerik.

⁴² Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, nisrin.su@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5427-744X

Geleneksel ve Yapay Zekâ Destekli Tasarımların İzleyici Etkileşimi Üzerindeki Rolü: *gdh Spor Örneği*

Nurdan AKBABA⁴³

ÖZET

Dijitalleşme süreçleriyle birlikte kitle iletişim araçlarının yapısı ve bireylerin içerik tüketim alışkanlıkları köklü bir değişim içerisine girmiştir. Geleneksel medya araçlarının (televizyon, radyo, gazete) yerini internet tabanlı platformlara bıraktığı bu süreçte, görsel odaklı yapısıyla Instagram en yaygın kullanılan yeni medya mecrası olarak öne çıkmaktadır. İçeriklerin hızla tüketildiği bu platformlarda, üretimde sürekliliği sağlamak amacıyla yapay zekâ teknolojileri ve otomasyon süreçleri yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu noktadan hareketle yapay zekâ destekli içerik üretiminin izleyici etkileşimi üzerindeki rolünü, dijital yayıncılık alanında dikkat çeken *gdh Spor* içerikleri üzerinden ele almaktadır. Araştırmanın örneklemini, *gdh Spor* platformunda paylaşılan ve tasarımcılar arasında "manipülasyon tasarım tekniği" olarak adlandırılan yapay zekâ destekli görseller ile geleneksel yöntemlerle hazırlanan görseller oluşturmaktadır. Çalışmada, her iki kategoriden seçilen içeriklerin beğeni, yorum ve paylaşım gibi etkileşim verileri, karşılaştırmalı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Verilerin toplanmasında dijital gözlem ve sistematik veri derleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada, Ocak 2026 - Mart 2026 döneminde gerçekleştirilen içerik üretim faaliyetleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda yapay zekâ kullanımının izleyici refleksi ve etkileşim oranları üzerindeki etkisi istatistiksel verilerle ortaya konulmuştur. Analiz sonucunda; yapay zekâ destekli içeriklerin, geleneksel tasarımlara kıyasla izleyici üzerinde daha yüksek bir görsel farkındalık yarattığı ve etkileşim oranlarını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *gdh spor*, yapay zekâ, etkileşim, tasarım, sosyal medya paylaşımı

⁴³ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, nurdanakbaba1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3305-6161

Kurumsal Sınırlar ve Toplumsal Gerçeklik: Video Oyunlarında Yaş Derecelendirmeleri Üzerine Katılımcı Bir Çatışma Analizi

Oğuz GÜLLEB⁴⁴

Özet

Video oyun endüstrisinde PEGI ve ESRB gibi uluslararası yaş derecelendirme sistemleri, çocukları koruma motivasyonu ile yukarıdan aşağıya standartlar belirlemektedir. Ancak bu kurumsal sınırların, ebeveynlerin ve çocukların günlük pratiklerindeki karşılığı tartışmalıdır. Sadece kronolojik yaşa dayalı, evrensel ve katı sistemlerin, çocukların bilişsel olgunluğu, akran kültürü ve ebeveyn arabuluculuğu dinamikleri karşısında işlevsizleştiği söylenebilir. Bu çalışmanın amacı, kurumsal yaş derecelendirmeleri ile oyuncu topluluklarının kendi pratikleri etrafında aşağıdan yukarıya inşa ettikleri yaş standartları arasındaki çatışmayı ortaya koymaktır. Karma desenin benimsendiği bu çalışmada, Common Sense Media platformu üzerinden amaçlı örnekleme seçilen tartışmalı video oyunlarına yönelik ebeveyn ve çocuk yorumları incelenmektedir. Araştırmanın nicel aşamasında, kurumsal yaş sınırları ile platformda kullanıcıların beyan ettiği yaş ortalamaları arasındaki istatistiksel sapmalar betimlenmektedir. Nitel aşamada ise, ebeveyn ve çocukların kurumsal kuralları esnetirken veya reddederken başvurdukları meşrulaştırma stratejileri; Değerlendirme Teorisi (Appraisal Theory) ve Kanıtsallık (Evidentiality) bağlamında söylem analizine tabi tutulmaktadır. Çalışma, bu uyumsuzluktan yola çıkarak, toplumsal gerçekliğe, kültürel kodlara ve bağlamsal esnekliğe dayalı alternatif ve katılımcı bir derecelendirme modelinin gerekliliğini vurgulayarak literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Video Oyunları, Yaş Derecelendirmeleri, Katılımcı Kültür, Değerlendirme Teorisi, Ebeveyn Arabuluculuğu.

---

⁴⁴ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, oguz.gulleb@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6793-106X

Dijital Vicdanın İnşası, Yapay Zekâ Ortamında Çocuklarda Merhamet ve Etik Bilincinin Dönüşümü

Pınar YÜCEL⁴⁵
Elif ÇAYLAN⁴⁶

Yapay zekâ uygulamalarının gelişmesi teknolojik değişimlerin yanında toplumsal alanda da değişikliklere yol açmıştır. TÜİK verilerine göre, teknolojinin gelişmesiyle bireylerin bilgisayar kullanım yaşı 6 yaşa kadar gerilemiştir. Bu durum çocukların teknoloji ile bütünleşmiş bir deneyim dünyasında yetiştiklerinin bir göstergesidir. Günümüz çocukları algoritmalar tarafından şekillendirilen sosyal medya akışları, yapay zekâ tabanlı içerikler ile erken yaşta tanışmaktadırlar. Dijital teknolojilerle çocuklar kendi kimliklerini platformlar üzerinden yeniden inşa etmektedirler. Dijital medya araçlarının çekici algoritmaları, interaktif yapay zekâ uygulamaları ve “beğeni-odaklı” geri bildirim mekanizmaları, çocukların empati, merhamet, etik ve sorumluluk gelişimini etkileyen yeni bilişsel süreçlerin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Türkiye’de her yıl bir kelime Türk Dil Kurumu tarafından yılın kelimesi olarak seçilmektedir. 2025 yılının kelimesi dijitalleşmenin ilerlediği bu çağda halk oylamasıyla dijital vicdan olarak seçilmiştir. Dijital vicdan, gerçek hayatta sorumluluk almayı sosyal medyadaki paylaşım veya beğenilerle vicdan rahatlatma eylemi olarak tanımlanmaktadır. Özellikle uzmanlar tarafından çocukluk döneminde kazanılan değerlerin karakter gelişimine büyük katkı sağladıkları düşünülmektedir. Çocukların dijital medya araçları üzerinden kazandıkları vicdan ve sorumluluk gibi kavramlar sanal ortamda kalarak sürekli olmaktansa anlık bir gösterge olarak değişim geçirebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, dijital platformlar ile yapay zekâ etkileşimlerinin çocuklarda yaratmış olduğu sanal merhamet davranışlarını ve bununla ilişkili gerçek yaşam sorumluluk algısını ebeveynler üzerinden analiz etmektir.

Bu çalışma nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmada 18 yaş altı ve akıllı cihazlar kullanan çocuğa sahip ebeveynlerle yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, çocukların sosyal medyada sergiledikleri empatik tepkiler ile günlük yaşam sorumluluk davranışları ebeveyn gözlemleri üzerinden analiz edilmiştir. Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 10 ebeveyn oluşturmaktadır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; eğitim politikaları ve medya okuryazarlığı gibi eğitimlerin dışında çocuk odaklı yapay zekâ tasarım ilkeleriyle ilgili eğitimlerin verilmesinin, çocuklar-ebeveynler açısından büyük öneme sahip olduğu düşüncesi oluşmuştur. Günümüzde dijital vicdan kavramının sadece sözel olarak kalmaması bunun yanında gerçek yaşam sorumlulukları ile bütünleşen bir yapı haline gelmesi için özellikle hem medyada hem de dijital mecralarda temsil edilmesi ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Vicdan, Sanal Merhamet, Gerçek Sorumluluk, Yapay Zekâ, Sosyal Medya, Çocukluk Çalışmaları, Dijital Etik

⁴⁵ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Programı, pınar.yucel@medipol.edu.tr, ORCID: 0009-0009-4616-221X

⁴⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pazarlama İletişimi ve Reklamcılık Programı, elif.caylan@medipol.edu.tr, ORCID: 0009-0004-5790-4526

Özet

Son yıllarda eğitimden, bankacılığa kadar gündelik hayatın pek çok alanına entegre olan yapay zeka teknolojilerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu gelişmeye paralel olarak yapay zeka literatürüne yönelik akademik ilgi de artmaktadır. Ancak chatbotlara yönelik çalışmalar görece sınırlı kalmıştır. Bu teknolojilerin en popüler uygulamalarından biri ChatGPT’dir.

Bu araştırma, yapay zeka literatüründe sınırlı incelenen alanlarından biri olan chatbotların sohbet amaçlı kullanımına odaklanmaktadır. Çalışmada, chatbot kullanımının parasosyal bağlanma, yalnızlıkla başa çıkmada etkileri incelenmektedir. Araştırmalara göre Türkiye’de yalnızlık daha yüksek oranda kadınlarda arasında olmakla beraber artmakta ve genel chatbot kullanımı da artış eğilimindedir.

Dünyada en yalnız ikinci ülke olan ABD, ChatGPT kullanımında en yüksek oranlara sahiptir.

ABD’deki ChatGPT ve yalnızlık ilişkisini inceleyen literatür, Türkiye’deki literatürle karşılaştırıldığında, Türkiye’deki literatürde belirli zayıflıklar tespit edilmiştir. Bu zayıflıklar şunlardır: Türkiye’deki ChatGPT- yalnızlık kullanımını inceleyen çalışmalar büyük oranda üniversite öğrencileriyle sınırlandırılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar chatbotların psikolojik etkileri, parasosyal bağlanma gibi konularda görece geri kalmıştır.

Bu sebeplerden dolayı bu çalışma ChatGPT ve yalnızlık ilişkisini incelerken bu eksiklikleri göz önünde bulundurmuştur. Bu araştırma, ChatGPT’nin sohbet özelliğini kullanan kadınların bu işlevi yalnızlıkla başa çıkma amaçlı kullanımını ve bu etkileşimin parasosyal boyutlarının tespit edilmesini amaçlanmaktadır.

Nitel araştırma yöntemi ve amaçlı örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada, İstanbul’da yaşayan farklı meslek gruplarına mensup 12 kadın katılımcı ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler çevrim içi ve yüz yüze yapılmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca katılımcıların ChatGPT ile kurdukları etkileşimleri nasıl anlamlandırdıkları incelenmiştir. Bulgular, ChatGPT’nin katılımcılar tarafından yalnızlığı azaltmaya yönelik bir sohbet ve duygusal destek aracı olarak kullanıldığını göstermiştir. Bazı katılımcılar etkileşimi dijital arkadaşlık ve parasosyal ilişki biçimi olarak tanımlamıştır. Çalışma, chatbot kullanımının bireysel yalnızlık deneyimi ve dijital parasosyal bağlanma süreçlerindeki rolünü ortaya koyarak Türkiye literatürüne katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, ChatGPT, Parasosyal Bağlanma, Dijital Arkadaşlık, Yalnızlık

⁴⁷ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, secilkilic2018@gmail.com, ORCID:0009-0009-6215-5052

Dijitalleşen Aile: Yapay Zeka Teknolojilerinin Aile İçi İletişim ve Yakınlık Algısına Etkisi

Seher BEKMEZCİ⁴⁸

Özet

Günümüzde dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte yapay zeka teknolojileri gündelik yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Akıllı telefonlar, dijital asistanlar ve yapay zeka destekli uygulamalar yalnızca bireysel yaşamı değil, aile içindeki iletişim süreçlerini de etkilemektedir. Aynı evin içinde yaşayan bireylerin iletişim kurma biçimlerinin giderek dijital araçlar üzerinden gerçekleşmesi, yüz yüze etkileşim ve duygusal paylaşım gibi konuların yeniden tartışılmasına yol açmaktadır. Bu durum, aile üyeleri arasındaki yakınlık ve bağlılık algısının değişmekte olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde eşler arasındaki duygusal paylaşımını da etkilemektedir. Günlük yaşam gözlemleri ve mevcut çalışmalar, aile bireylerinin fiziksel olarak bir arada bulunmasına rağmen duygusal olarak uzaklaşabildiği yönünde değerlendirmelerin arttığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yapay zeka teknolojilerinin aile içi iletişim süreçleri ve aile bireyleri arasındaki yakınlık algısı üzerindeki etkilerini iletişim perspektifinden incelemektir. Bu kapsamda, yapay zeka destekli teknolojilerin iletişim sıklığı, iletişim biçimleri ve etkileşim süreçleri üzerindeki rolü ele alınmaktadır. Ayrıca, teknolojinin iletişimi kolaylaştırıcı yönlerinin yanı sıra duygusal mesafe üzerindeki olası etkileri de tartışılmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde literatür taramasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Yapay zeka, dijital kültür ve aile iletişimi alanındaki ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenerek konuya ilişkin genel bir çerçeve oluşturulmuştur. Bulgular, yapay zekâ teknolojilerinin aile içi iletişimde hem kolaylaştırıcı hem de dönüştürücü etkiler yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte, yoğun teknoloji kullanımının yüz yüze iletişim ve duygusal yakınlık üzerinde farklı sonuçlar doğurabildiği görülmektedir.

Bu yönüyle çalışmanın, yapay zeka ve aile ilişkileri arasındaki etkileşimi iletişim çalışmaları açısından ele alarak alanyazına katkı sunması ve dijitalleşen aile yapısına ilişkin güncel tartışmalara ışık tutması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, aile içi iletişim, dijitalleşme, yakınlık

⁴⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 258019009@ogrenci.amasya.edu.tr, ORCID: 0009-0008-8329-7239

Dijital Dadıdan Yapay Zekâya: Medya Teknolojilerinin Aile ve Çocuk Üzerindeki Dönüşen Etkileri

Semay Buket ŞAHİN⁴⁹

Özet

Aile ve medya arasındaki ilişki, modern dijital teknolojilerden çok daha önceye, erken kitle iletişim araçlarının ortaya çıktığı dönemlere kadar uzanmaktadır. Özellikle radyonun icadı ve yaygınlaşması, aile içi gündelik yaşam pratiklerinde önemli bir dönüşüme yol açmıştır. Önceleri ev içi boş zaman etkinlikleri piyano eşliğinde gerçekleştirilen ortak aile aktiviteleri etrafında şekillenirken, radyo bu alanı devralarak aile üyelerini aynı medya deneyimi etrafında bir araya getiren yeni bir kültürel merkez haline gelmiştir. Farklı kültürel bağlamlarda medyanın aile ve çocuk üzerindeki işlevi de çeşitlilik göstermiştir. Örneğin Britanya’da radyo, çocukları oyalayan ve ebeveynlere zaman kazandıran bir tür “dijital dadı” olarak işlev görürken; Sovyetler Birliği’nin son dönemlerinde Batılı eserlerden uyarlanan çocuk filmleri farklı bir ideolojik işleve sahip olmuştur. *Mary Poppins* gibi metinlerden uyarlanan yapımlar, çocuklara ideal davranış kalıplarını öğretmeyi amaçlayan ve toplumla bütünleşik birey modelini teşvik eden kültürel araçlar olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise yapay zekâ teknolojilerinin gelişimi, medya ile aile arasındaki bu tarihsel ilişkinin yeni bir aşamasını temsil etmektedir. Geçmişte radyo ve sinema aracılığıyla gerçekleşen yönlendirme ve bakım işlevleri, günümüzde dijital platformlar ve yapay zekâ tabanlı sistemler üzerinden yeniden şekillenmektedir. Özellikle sosyal medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma giren içerikler, çocukların davranışları, algıları ve toplumsal normlara ilişkin anlayışları üzerinde etkili olabilmektedir. Bu çalışma, sosyal medya platformlarında yayımlanan videolar üzerinden yapay zekânın çocuklar üzerindeki olası etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal medyada ebeveynlerin çocuk eğitimi için oluşturduğu yapay zeka içeriklerine içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılacak olan araştırma, yapay zekânın günümüz aile yapısı ve çocukluk deneyimi üzerindeki rolünü medya tarihi perspektifi içinde değerlendirmeyi hedeflemektedir. Böylece medya teknolojilerinin aile, çocuk ve toplum arasındaki ilişkileri nasıl dönüştürdüğüne dair tarihsel bir süreklilik ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Dijital Kültür, Çocuk ve Aile, Medya Tarihi, Teknolojik Determinizm

---

⁴⁹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo ve Televizyon Anabilim Dalı, semaybuket@hotmail.com

Yapay Zekâ Çağında Çocukların Korunması: Ulusal Ve Uluslararası Yapay Zekâ Mevzuatları

Seval TORUN⁵⁰

Özet

Günümüz yapay zekâ çağında çocukların ulusal ve uluslararası hukuk bağlamında korunmasını analiz etmeyi amaçlamakta olan çalışma, mevcut olan düzenlemelerin yeterliliğini çocuk hakları perspektifi doğrultusunda açıklamayı amaç edinmektedir. Bu bağlam neticesinde çalışma kapsamında, hayatımıza dâhil olan yapay zekânın çocuklar üzerindeki risk faktörleri ulusal ve uluslararası mevzuatlar neticesinde değerlendirilecektir. Akışkan bir zaman diliminin içerisinde yaşamakta olan çocuklar, modern çağ ekseninde sunulan seçenekler etrafında yaşamını sürdürmeye ve bu döneme zamansal süreçler içerisinde adapte olmaya çalışmaktadır. Artık dijitalleşmenin bu kadar yaygın bir konumda yer aldığı günümüzde, çocuklar artık medya araçları ile oldukça fazla bir zaman geçirmeye başlamakta olup farklı türden içeriklerle de karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu minvalde de kaçınılmaz olan yapay zekâ araçları çocukların yaşamlarında önemli bir yer tutmaya başlamaktadır. Fakat çocukların bu kadar çok yapay zekâ araçları ile içli dışlı olması çocuklar için riskler barındırmakta olup, onların korunmaya da muhtaç kılınmasına sebebiyet vermektedir. Yöntemsel açıdan çalışma kapsamlı bir literatüre dayanmakta olup, kuramsal içeriğin analiz edildiği nitel yorumlamayı içermektedir. Bu çalışma ekseninde de çocukların yapay zekâ çağında korunabilmelerine yönelik olan bazı ulusal ve uluslararası mevzuatlar önem teşkil etmektedir. Uluslararası mevzuatlar arasında; Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi tarafından yayınlanan 25 Nolu Yorum, UNESCO'nun Yapay Zekâ Etiği Tavsiye Kararı, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü (AI Act) ve Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation- GDPR) ilkeleri ile ulusal düzey bünyesinde; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu önemli bir yer edinmektedir. Sonuç itibariyle, yapılan bu kanunların çocukların korunması için yeterli düzeyde olmadığı ve çocukların yapay zekâ devrinde kişisel verilerinin korunabilmelerinin yalnızca teknik bir meseleden ibaret olmadığı, yapılan kanun ve sözleşmelerin etkin bir şekilde ulusal ve uluslararası düzeyde uygulanması gerektiği temel önceliklerden bir tanesini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, çocuk, ulusal ve uluslararası mevzuatlar

⁵⁰ Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, seval.torun@outlook.com, ORCID: 0009-0007-6617-0124

Yapay Zekânın Aile Dinamiklerine Etkisi

Şerife Şeyda ŞEKER⁵¹

Özet

Aile, toplumun en temel yapı taşı olmasının yanı sıra bireyin geleceğinin inşa edildiği, ilk öğrenmelerin gerçekleştiği bir ortamdır. Ebeveynler arasındaki sevgi ve güven bağının oluşumu, iletişim biçimleri ve ilişkilerinin niteliği doğrudan çocuğun gelişimini etkilemektedir. Aile içinde sorumluluk bilincinin yerleşmesi, sevgi ve saygının varlığı, bireysel ihtiyaçların karşılanması, duygusal bağların güçlenmesi, birlikte zaman geçirilmesi, bireyin değerli hissetmesi ve beklentilerin fark edilmesi aile içi iletişimin niteliği hakkında önemli ipuçları sunar. Bu unsurlar aile dinamiklerini şekillendiren temel faktörlerdir. Bununla birlikte, aileyi yalnızca içsel etkileşimler değil, aynı zamanda toplumsal ve küresel gelişmeler de etkilemektedir. Teknolojik ilerlemeler, salgın hastalıklar ve toplumsal olaylar bu bağlamda örnek olarak gösterilebilir. Günümüzde sıkça gündeme gelen ve yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline gelen yapay zekâ da aile dinamikleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Yapay zekânın aile dinamiklerini nasıl etkilediğini anlamak, bu teknolojinin kullanımının sınırlandırılması ya da kontrolsüz kullanımının sonuçları hakkında bilgi sağlayacaktır. Yapay zekâ, iletişim kurma biçimlerini, oyun oynama alışkanlıklarını ve çalışma yöntemlerini hızla değiştiren bir yapıya sahiptir. Son yıllarda yapay zekâ destekli araçların kullanımı hızla günlük yaşamın bir parçası hâline gelmiştir. Örneğin, müşteri hizmetleriyle iletişim kurarken sıklıkla yapay zekâ botlarıyla karşılaşmakta, bireylerin ilgi ve beğenilerini takip eden yapay zekâ algoritmaları, haber sitelerinde kişiye özel içerikler sunarak zaman tasarrufu sağlamaktadır.

Yapay zekânın insanın yerine getirdiği birçok işi üstlenmesi, bireylere farklı alanlarda daha fazla zaman ayırma imkânı tanımaktadır. Bu durum, aile içindeki rollerin, etkileşimlerin ve dinamiklerin yeniden şekillenmesine yol açabilecek bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, yapay zekânın aile içi iletişim kurma biçimleri, oyun alışkanlıkları ve sorumluluk paylaşımı üzerindeki dönüştürücü etkisini inceleyerek, bu teknolojinin kontrolsüz kullanımının aile dinamiklerinde yaratabileceği olası duygusal riskleri literatür ışığında ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmamız literatür taraması yöntemiyle araştırılarak veri sağlanmıştır. Çalışmamızın sonucunda yapay zeka kullanımının olumlu katkılarıyla aile dinamiklerinin olumlu etkilendiği; kontrolsüz kullanımının getirdiği sonuçla da olumsuz etkilendiği ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: aile dinamikleri, yapay zeka, aile etkileşimi, yapay zeka kullanımı sonuçları

⁵¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalı, serifeseйда.karakose@gmail.com ORCID: 0009-0006-0324-1071

Yapay Zekâ Çağında Dijital Karakterler: “Sarı Kız” Sanal Blogerinin Toplumsal Algıya Etkisi

Tologon SABYRBEKOV ⁵²

Özet

Son yıllarda yapay zekâ teknolojileri, sosyal medyada yeni medya fenomenlerinin ortaya çıkmasına yol açmış olup, bunların arasında sanal blogerler de yer almaktadır. Bu çalışma, Instagram platformundaki “Sarı Kız” sanal blogerinin topluma etkisini ve izleyicilerin algısını incelemeyi amaçlamaktadır. “sary_kyzyn_” hesabının 120 binden fazla takipçisi bulunmakta olup, içeriği ağırlıklı olarak kızlara motivasyon sağlayan videolar, öğüt verici içerikler, mizahi videolar ve toplumsal konuları ele alan videolardan oluşmaktadır. 2025 yılının Ocak ayında yayımlanan 25 gönderi içerik analizi için kullanılmıştır. Tüm gönderiler Instagram Reels formatında paylaşılmıştır. Çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmış; her gönderi, izleyici katılımı, yorumlar ve içeriğin tematik özellikleri açısından kodlanmıştır. Gönderiler başlıca kategorilere ayrılmıştır: trendler, motivasyon, mizahi içerik, toplumsal konular ve yorumlar. Videoların görsel ve metin öğeleri incelenmiş, izleyicilerin algısı, duygusal tepkileri ve sanal karakterin etkisi değerlendirilmiştir. İçeriğin teması ile izleyicilerin yorum bırakma düzeyi, beğeni ve yorum sayıları karşılaştırılmıştır. Sonuçlar göstermektedir ki, “Sarı Kız” sanal blogeri, izleyicilerin dikkatini çekmekte ve Instagram’da yeni bir medya fenomeni olarak kabul görmektedir. İçeriğin büyük kısmı olumlu karşılanmış olup, kullanıcılar sanal karakterin gerçekçiliği ve güvenilirliği konusunda şüphe duymadan, yayımlanan videoların temalarına göre görüşlerini paylaşmışlardır. İlginç bir bulgu olarak, gelin ve kaynana arasındaki toplumsal temaları işleyen içerikler, en fazla beğeni ve yorum alan videolar arasında yer almıştır. Bu durum, sanal blogerin izleyicilerin motivasyonel ve toplumsal içeriklere olan ilgisini artırdığını ve dijital medyanın dinamiklerini etkileme kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, Instagram’daki sanal blogerlerin toplumsal medya üzerindeki rolünü, izleyici algısını ve yapay zekâ ile oluşturulmuş dijital karakterlerin yeni medya trendlerine etkisini daha derinlemesine anlamaya katkı sağlamaktadır. Ayrıca içerik analizi metodolojisinin, izleyici yorumlarını sistematik olarak inceleme ve videoların teması ile duygusal tepkilerini değerlendirme açısından uygulanabilirliğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, gelecekte sanal influencerların incelenmesi ve dijital medya politikalarının belirlenmesi açısından pratik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sarı Kız, sanal blogger, toplumsal algı, içerik analizi

⁵² Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İletişim Fakültesi, 2103.03004@manas.edu.kg

Algoritmik Habercilikte Toplumsal Cinsiyet Ön Yargıları ve Medya İstihdamındaki Dönüşüm

Tuğba Ceren ALACA⁵³

Özet

Günümüz medya endüstrisinde yapay zekâ kullanımı, verimlilik vaadiyle standart bir uygulama haline gelirken mevcut toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini dijital dünyada yineleme riski taşımaktadır. Bu çalışma, yapay zekâ tarafından üretilen metinlerdeki cinsiyet temsili ve bu otomasyon sürecinin sektördeki fırsat eşitliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Haber ajanslarından gelen verilerin yapay zekâ aracılığıyla yeniden yazımı ve haberleştirilme sürecine odaklanan araştırmada, nitel içerik analizi ve eleştirel söylem analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Analizler, yapay zekanın insan yazımı metinlerdeki eril metaforları ve örtük yorumları devralma eğilimini sorgulamaktadır. Dilsel önyargıların yanında, teknolojik ikame süreçlerinde içerik üretimi ve editörlük gibi kadın istihdamının görece yoğun olduğu alanlar olarak görülmesi, sektörde bir cinsiyet dengesizliği riski doğurmaktadır. Bu durum, yapay zekanın ideolojik bir inşa süreci olarak ele alınmasını da zorunlu kılmaktadır. Haberleştirme sürecinde gerçekleşen dijital dönüşüm, dilsel mekanizmaları otomatize ederken editöryal kararların şeffaflığını ve toplumsal temsiliyetin adaletini tartışmaya açmaktadır. Bilhassa metinlerdeki anlam dünyasını şekillendiren ve dilin doğasında içkin olan metaforik yapının, algoritmalar tarafından sorgulanmaksızın “varsayılan” olarak kabul edilmesi, ataerkil dil yapısının dijital hafızaya kalıcı olarak kazınması tehlikesini barındırmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, medya yönetiminde yapay zekâ entegrasyonunun toplumsal cinsiyet duyarlı etik protokoller çerçevesinde yürütülmesini önermektedir. Algoritmik denetim süreçlerinin kurumsallaşması ve içerik üretiminde insan-makine iş birliğinin hakkaniyetli bir iş bölümüyle yönetilmesi, sektörün gelecekteki demokratik yapısı için hayati önem arz etmektedir. Araştırma, gazetecilik alanında teknolojik ilerlemenin sosyal eşitlik perspektifiyle uyumlu hale getirilmesi gerekliliğini vurgulayarak literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Toplumsal Cinsiyet, Algoritmik Habercilik, Medya İstihdamı, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.

⁵³Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, t.alaca@marun.edu.tr, ORCID: 0009-0009-9438-5303

Dijital Ebeveynlik Tutumlarının Çocukların Dijital Güvenliği Üzerindeki Etkisi: Yapay Zeka Kaynaklı Riskler Bağlamında Nitel Bir Araştırma

Tuğçenur OPRUK⁵⁴

Özet

Günümüzde dijital teknolojilerin hızla yaygınlaşması ve gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi, aile içi iletişim biçimlerini ve çocuk yetiştirme pratiklerini önemli ölçüde dönüştürmüştür. Çocukların erken yaşlardan itibaren internet, sosyal medya ve mobil cihazlara erişim sağlaması, çevrimiçi ortamlarda karşılaşılabilecekleri riskleri artırmakta; bu durum ebeveynlerin çocukların dijital dünyadaki deneyimlerini yönlendirme ve koruma sorumluluğunu daha da önemli hâle getirmektedir. Bu bağlamda “dijital ebeveynlik” kavramı, çocukların dijital ortamlarda güvenli bir şekilde var olabilmelerini sağlamak amacıyla ebeveynlerin geliştirdiği tutum, davranış ve denetim stratejilerini ifade eden önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, ebeveynlerin dijital ortamlarda çocuklarını yönlendirme, denetleme ve korumaya yönelik tutum ve uygulamalarının çocukların dijital güvenliği üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımı kapsamında yürütölen bir literatür incelemesine dayanmaktadır. Dijital ebeveynlik ve çocukların dijital güvenliği alanındaki ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar doküman analizi yöntemiyle incelenmiş; kavramsal eğilimler, risk alanları ve ebeveynlik stratejileri belirli kategoriler çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda dijital risk türleri, ebeveyn denetim stratejileri, dijital okuryazarlık düzeyi ve aile içi iletişim boyutları kavramsal başlıklar altında analiz edilmiştir.

Araştırma bulguları, ebeveynlerin çocukların dijital güvenliğini çoğunlukla içerik kontrolü, süre sınırlaması ve teknik denetim uygulamaları üzerinden sağlamaya çalıştıklarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeyi ile dijital risk algılarının, uyguladıkları gözetim ve denetim stratejilerini önemli ölçüde etkilediği görölmektedir. Ebeveynlerin açık iletişim kurma, tutarlı sınırlar belirleme ve dijital okuryazarlıklarını geliştirme yönündeki yaklaşımlarının çocukların dijital güvenliğini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışma, dijital ebeveynlik konusunda farkındalık ve eğitim programlarının geliştirilmesinin önemine dikkat çekmekte ve dijital çağda çocukların güvenliğini destekleyecek aile politikalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital ebeveynlik, Çocukların dijital güvenliği, Çevrimiçi riskler

⁵⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tugcenuropruk@gmail.com ORCID: 0000-0002-0764-7857

Sanal Influencerlar ve Pazarlama İletişimde Etik Boyut: Birey (Aile/Çocuk) Üzerindeki Davranışsal Etkiler

Uğurcan YOKUŞBAŞI⁵⁵

Özet

Dijital pazarlama ekosisteminde yapay zeka (AI) teknolojilerinin gelişimiyle birlikte ortaya çıkan sanal influencerlar markaların hedef kitleleriyle iletişim kurma yöntemlerinde kapsamlı dönüşümlere yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, markaların bu dönüşüm sürecinde kullandığı sanal influencerların tüketicinin satın alma karar süreci ile birey üzerindeki davranışsal etkilerini özellikle aile ve çocuk gibi gruplara yansıyan riskler çerçevesinde ele almaktır. Çalışmanın kapsamı; reklamın ayırt edilebilirliği, şeffaflık, örtülü reklam/aldatıcılık riski, duygusal bağların araçsallaştırılması ve tüketici iradesi boyutlarını içermektedir. Kuramsal bir tartışma zemini üzerine inşa edilen bu çalışmada; konuya ilişkin geçmiş araştırmalar ve mevcut teorik bakış açıları merkeze alınacaktır. Sanal influencer ekosistemine dair, literatürün kavramsal bir bütünlük için derinlemesine ve sistematik bir şekilde taranıp sentezlenmesi sonucunda; parasosyal etkileşim, ikna bilgisi ve kaynak güvenilirliği doğrultusunda bütüncül bir etik analiz çerçevesi geliştirilmesi hedeflenmektedir. Çalışma sürecinde yürütülen ön incelemeler sanal influencerlarda etik tartışmanın yalnızca sponsorlu içerik ifşası ile sınırlı kalmadığına; ayrıca sanal figürün yapay niteliğinin açık biçimde belirtilmemesinin karar sürecinde kaynak karışıklığı ve değerlendirme hatası olasılığını arttırabileceğine işaret etmektedir. Özellikle çocukların ve genç tüketicilerin sınırlı ikna bilgisi (persuasion knowledge) göz önüne alındığında, yapay ile gerçek arasında bu belirsizlik çok daha kritik bir hale gelmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak güçlenen parasosyal yakınlık bağlarının, bireyin yalnızca anlık satın alma niyetini değil; uzun vadeli tüketim alışkanlıklarını ve yaşam tarzını da şekillendirebileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın nihai hedefi; sanal influencer pazarlamasında ticari ilişkinin görünür kılınması ve yapay kişilik niteliğinin açıkça beyan edilmesi gerekliliğinden hareketle aile/çocuk gibi gruplara yönelik güçlendirilmiş şeffaflık ve koruma ilkelerini barındıran kapsamlı bir etik çerçeve ortaya koymaktır.

Anahtar kelimeler: Sanal influencer, yapay zeka, pazarlama etiği, satın alma karar süreci, parasosyal etkileşim

⁵⁵ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Reklamcılık Anabilim Dalı, ugurcanyokusbasii@gmail.com, ORCID: 0009-0005-6176-6178

Şeffaflık Toplumundan Dijital İktidara: Yapay Zekâ Kullanıcılarının Gözetim Deneyimleri

Zekiye Çağla DİLBEN⁵⁶

Özet

Dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte gözetim pratikleri yalnızca teknik bir kontrol mekanizması olmaktan çıkarak gündelik yaşamın olağan bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medya platformları, yapay zekâ uygulamaları ve veri temelli sistemler aracılığıyla bireyler sürekli veri üretirken, bu süreç aynı zamanda iktidar, gözetim ve toplumsal ilişkilerin yeniden şekillenmesine zemin hazırlamaktadır. Bu gelişme yalnızca teknolojik bir dönüşümü değil, aynı zamanda dijital çağda denetim mekanizmalarının işleyiş biçiminde ortaya çıkan daha geniş bir toplumsal dönüşümü ifade etmektedir. Modern toplumlarda gözetimin işleyişi Michel Foucault'nun panoptikon kavramıyla açıklanırken, dijital çağda bu denetim biçimi yeni bir görünüm kazanmıştır. Byung-Chul Han'ın "şeffaflık toplumu" kavramı bu dönüşümü anlamak açısından önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Han'a göre çağdaş toplumda şeffaflık, özgürlük ve açıklık söylemleriyle meşrulaştırılsa da bireyleri sürekli görünür olmaya ve kendilerini teşhir etmeye yönlendiren yeni bir denetim mantığı üretmektedir. Böylece disiplin toplumlarında görülen zorlayıcı gözetim biçimleri yerini bireylerin gönüllü veri üretimine ve öz-gözetim pratiklerine bırakmaktadır.

Bu çalışma, şeffaflık ideolojisinin yapay zekâ destekli dijital platformlar aracılığıyla nasıl yeni iktidar biçimleri ürettiğini ve toplumsal denetim pratiklerini nasıl dönüştürdüğünü tartışmayı amaçlamaktadır. Özellikle yapay zekâ temelli veri toplama, davranış tahmini ve algoritmik yönlendirme süreçlerinin dijital gözetim biçimlerini nasıl yeniden yapılandığı ele alınmaktadır. Bu bağlamda araştırma, dijital gözetim, algoritmik yönetim ve veri temelli iktidar ilişkilerini eleştirel iletişim kuramları çerçevesinde değerlendirmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılacak olup, yapay zekâ araçlarını aktif olarak kullanan bireylerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bu görüşmeler aracılığıyla kullanıcıların veri paylaşımı, mahremiyet algısı, algoritmik yönlendirme deneyimleri ve dijital platformlara duydukları güvene ilişkin düşüncelerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmanın, dijital platformların sunduğu konfor ve kişiselleştirme imkânlarının kullanıcılar tarafından çoğu zaman gözetim mekanizmalarıyla birlikte kabul edildiğini ortaya koyması beklenmektedir. Bu doğrultuda modern denetim biçimlerinin yalnızca dışsal bir kontrol mekanizması olarak değil, aynı zamanda kullanıcıların gönüllü katılımıyla işleyen bir algoritmik iktidar yapısı olarak şekillendiği ileri sürülmektedir. Çalışma, yapay zekâ çağında gözetim ve iktidar ilişkilerinin dönüşümünü tartışarak şeffaflık söyleminin dijital toplumdaki yeni denetim biçimlerini nasıl meşrulaştırdığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Şeffaflık Toplumu, Dijital Gözetim, Algoritmik İktidar, Yapay Zekâ, Toplumsal Dönüşüm

⁵⁶ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Yüksek Lisans Programı, cagladilben@gmail.com, ORCID: 0009-0001-6839-0020

Yapay Zekâ ve Dijital Din: Dijital Teolojiye Yönelik Kavramsal İhtiyaç

Zeynep Azranur YÜKSEL⁵⁷

Özet

Dijital din literatürü büyük ölçüde dinî pratiklerin dijital ortamlarda nasıl üretildiği, dolaşıma girdiği ve deneyimlendiği sorusuna odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, sanal dinî etkileşimler, sanal cemaatler ve dijitalleşmiş ritüeller gibi olguları betimleyici bir perspektifle analiz etmektedir. Ancak yapay zekâ temelli dinî rehberlik uygulamaları, yalnızca dijital ortamda gerçekleşen yeni bir pratik türü değil; dinî yorum üretimi ve rehberlik süreçlerinin yapısal dönüşümünü gündeme getiren bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Yapay zekânın dinî içerik üretimine ve tavsiye mekanizmalarına dâhil olması, dinî bilginin üretim biçimleri ile otorite ilişkilerinin yeniden düşünülmesini gerektirmektedir. Bu durum, tartışmayı betimleyici bir çerçevenin ötesine taşıyarak teolojik analiz gerektiren bir tartışma alanı açmaktadır.

Bu çalışma, yapay zekâ destekli dinî rehberlik deneyimlerinin dijital din çalışmalarının betimleyici sınırlarını görünür kıldığını ortaya koyarak, bu bağlamda ortaya çıkan kavramsal boşluk üzerinden dijital teoloji kavramsallaştırmasına duyulan analitik ihtiyacı tartışmaktadır. Araştırma, dijital din, yapay zekâ ve dijital teoloji kavramlarına yönelik disiplinlerarası literatür taraması ve bu literatürdeki kavramların ayrıştırılmasını içeren kavramsal analiz yöntemini benimsemektedir. Bu bağlamda dijital dinin olgusal inceleme alanı ile dijital teolojinin yorumlayıcı ve analitik imkânları arasındaki ayrım netleştirilmektedir.

Sonuç olarak, yapay zekâ temelli dinî rehberlik deneyimleri, dijital din çalışmalarının betimleyici analiz kapasitesinin sınırlarını görünür kılmaktadır. Yapay zekânın dinî yorum ve rehberlik üretimine dâhil olması, dijital ortamda gerçekleşen bir pratiğin ötesinde, dinî bilginin üretim biçimlerine ilişkin açıklayıcı bir sorun alanı ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, mevcut dijital din kavramsallaştırmasının genişletilmesini gerektirmekte ve yapay zekâ çağında dinî otorite ile yorum süreçlerini çözümleyebilmek için yeni bir kavramsal çerçeve arayışını gündeme getirmektedir. Bu bağlamda dijital teoloji, ortaya çıkan kavramsal boşluğu karşılayabilecek bir çerçeve olarak önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yapay Zekâ, Dijital Din, Dijital Teoloji, Dinî Rehberlik, Dinî Otorite

⁵⁷ Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, z.azranuryuksel@gmail.com, ORCID: 0009-0007-1479-6969

Yapay Zekânın Çocuk Üzerindeki Etkisi: Yapay Zekâ Kullanımında Çocuk Hakları ve Mahremiyetinin Gözetilmesi

Zühal KARABIYIK⁵⁸

Özet

Yapay zekâ; insana özgü öğrenme, problem çözme, akıl yürütme, tercüme yapma, seslendirme, canlandırma gibi yeteneklerin makineler tarafından yapılmasını ifade eden bir kavramdır.

Son zamanlarda sosyal mecralarda sıklıkla karşımıza çıkan yapay zekâ yansımaları, toplumda hem hayranlık uyandırmakta hem de endişeye sebep olmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de teknolojik ve dijital araçlardan her yaşta insan faydalanmak istemektedir. Öte yandan günümüzde bu araçlar bireye indirgenerek kişiselleşmiştir. Kişiye özel telefon, tablet gibi dijital araçlar ve kişisel sosyal medya hesapları insana dijital dünyada özel bir alan açmaktadır. Dijital dünyaya doğan çocukların da bu araçlar ve platformlarla iç içe olması çağın gerekliliğidir. Fakat bu gereklilik yanında bir takım sorumluluklar da getirmektedir.

Çocuğu dijital dünyanın ve yapay zekânın olumsuz etkilerinden korumak; çocuğa teknolojik araçlar, sosyal medya platformları ve yapay zekâ içeriklerini bilinçli olarak üretmesi ve tüketmesinin öğretilmesi ve bu aşamalarda çocuğun kontrolünün sağlanması gerekmektedir. Teknolojik araç, platform ve yapay zekâ programlarının kullanımında çocuğun haklarının ve mahremiyetinin gözetilmesi esas sorumluluktur. Bu sorumluluk ailede ebeveyne aittir. Devletler ise bu bağlamda hukuki düzenleme, yükümlülük getirme, denetleme ve eğitim verme gibi yöntemler geliştirerek sorumluluk almaktadır.

Bu çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin çocuklar üzerindeki etkilerini, kullanım alanlarını ve bu süreçte çocuk hakları ile mahremiyetin korunmasına ilişkin hukuki ve etik boyutları incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Bulgular, yapay zekâ kullanımının fırsatlar sunduğunu ancak çocukların üstün yararı ilkesinin gözetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Dijital Dünyada Çocuk Haklarının Korunması, Dijital Dünyada Çocuk Mahremiyetinin Gözetilmesi, Dijital Etik

⁵⁸ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Araştırmaları Anabilim Dalı, zuhal_civa@hotmail.com, ORCID: [0009-0000-6744-929X](https://orcid.org/0009-0000-6744-929X)

İletişim Fakültesi

ULUSLARARASI MARMARA LİSANSÜSTÜ İLETİŞİM ÖĞRENCİLERİ KONGRESİ-5

INTERNATIONAL MARMARA GRADUATE
COMMUNICATION STUDENTS CONGRESS-5

**YAPAY ZEKÂ VE GELECEĞİMİZ:
AİLE, ÇOCUK VE TOPLUM**

*Artificial Intelligence and Our Future:
Family, Children, and Society*

4-5 MAYIS 2026

4-5 MAY, 2026

KONGRE ÖZET KİTAPÇIĞI

iletisim-kongre.marmara.edu.tr